
LIBER SEPTIMUS.

ARGUMENTUM.

PREÆFATIO. De Chirurgia : qui in ea claruerint : qualis esse Chirurgus debeat : librorum horum duorum divisio. PARS I. De his vulneribus quæ in qualibet corporis parte fiunt. CAP. I. SECT. I. De Sugillationibus & tumoribus : quid & quæ incidendum excidendumque ; quo modo rectè curanda sint. SECT. II. Quæ bona sint , quæ mala signa suppurationum , & quæ curatio adhibenda. SECT. III. De fistulis costarum , ventris , ani. CAP. II. De relis e corpore extrahendis. PARS II. De vulneribus proprias sedes habentibus. CAP. I. De tumoribus. SECT. I. De capitis tuberculis , quæ sunt ganglia , meliceris , atherôma & steatoma. SECT. II. De singulis oculorum vitiis. SECT. III. De aurium morbis. SECT. IV. De narium morbis. SECT. V. De oris vitiis. SECT. VI. De cervicis vitio. CAP. II. De ventris vitiis. SECT. I. Quæ umbilici vitia curentur. SECT. II. Quæ aqua hydropticis emittatur. SECT. III. Quæ curetur venter iñtu perforatus & intestina. SECT. IV. Quæ curetur membrana abdominis rupta. CAP. III. De naturalium partium morbis. SECT. I. Quæ sit testiculorum natura : qui morbi. SECT. II. Quæ curationes testiculorum communes : quæ fiat incisio vel curatio inguinis vel scroti. SECT. III. Curatio intestini in scrotum devoluti. SECT. IV. Curatio omenti eodem prolapsi. SECT. V. Cu

ratio ramicis, carcocales testiculorum, tum nervi indurati & circocales inguinis. SECT. VI. Quæ colis glans contegatur: quæ contecta aperiatur: quæ fiat infibulatio. SECT. VII. Quæ urinæ difficultati sit medendum. SECT. VIII. Quæ curatio calculosis adhibenda: signa calculorum vel arenosorum vel mollium. SECT. IX. De calculis feminarum. SECT. X. Quæ curatio, calculo evulso, habenda sit. SECT. XI. De cancro qui, incisâ vesicæ, nascitur. SECT. XII. Curatio partium naturalium in feminis concubitum non admittentium. SECT. XIII. Quæ partus mortuus ex utero excutatur. SECT. XIV. De ani vitiis nempe rhagadiis, condylomatibus & hæmorrhoidibus. CAP. IV. De extremarum partium vitiis. SECT. I. De varicibus. SECT. II. De digitis coherentibus. SECT. III. De gangrenâ.

P R Æ F A T I O.

TERTIAM esse Medicinæ partem quæ manu curet, & vulgo notum, & a me propositum est. Ea non quidem medicamenta atque victus rationem omittit, sed manu tamen plurimum præstat, estque ejus effectus inter omnes Medicinæ partes evidentissimus. Si quidem in morbis quum multum Fortuna conferat, eademque sæpe salutaria, sæpe vana sint, potest dubitari, secunda valetudo Medicinæ an corporis beneficio contigerit. In his quoque, in quibus medicamenti maximè nitimur, quamvis profectus evidentior est, tamen sanitatem & per hæc frustra quæri, & sine his

reddi sæpe manifestum est. Sicut in oculis quæque deprehendi potest, qui a medicis diu vexati, sine his interdum sanescunt. At in ea parte quæ manu curat, evidens est, omnem profectum, ut aliquid ab aliis adjuvetur, hinc tamen plurimum trahere.

Hæc autem pars quum sit vetustissima, magis tamen ab illo parente omnis Medicinæ Hippocrate, quàm a prioribus exulta est: deinde postea quàm diducta ab aliis habere professores suos cepit, in *Egypto* quoque incrévit, *Philoxeno* maximè auctore, qui pluribus voluminibus hanc partem diligentissimè comprehendit. *Gorgias* quoque & *Sostratus*, & *Hieron*, & *Apollonii* duo, & *Ammonius Alexandrinus*, multique alii celebres viri, singuli quædam repererunt. Ac *Romæ* quoque non mediocres professores, maximè que nuper *Tryphon* pater, & *Evelpistus Megæti* filius, & (ut ex scriptis ejus intelligi potest) horum eruditissimus *Meges*, quibusdam in melius mutatis, aliquantum ei disciplinæ adjecerunt.

Esse autem *Chirurgus* debet adolescens, aut certè adolescentiæ propior, manu strenuâ, stabili, nec umquam intremiscente; eaque non minùs sinistrâ quàm dextrâ promptus; acie oculorum acri clarâque, animo intrepidus, immisericors sic ut sanari velit eum quem accipit, non ut clamore ejus motus, vel magis quàm res desiderat, properet, vel minus quàm necesse est, secet: sed perinde faciat omnia, ac si nullus ex vagitibus alterius affectus oriatur.

Potest autem requiri, quid huic parti propriè

vindicandum sit, quia vulnerum quoque ulcera-
rumque multorum curationes, quas alibi exsecu-
tus sum, chirurgi sibi vindicant. Ego eundem
quidem hominem posse omnia ista præstare con-
cipio: at ubi illi se divisérunt, eum laudo qui
quàm plurimum percêpit. Ipse autem huic parti
ea relinqui, in quibus vulnus facit medicus non
accipit, & in quibus vulneribus ulceribusve plus
profici manu quàm medicamento credo; tum
quidquid ad ossa pertinet, quæ deinceps exsequi
aggrediar. Dilatis itaque in aliud volûmen ossibus,
in hoc cætera explicabo; præpositisque his quæ
in qualibet parte cõporis fiunt, ad ea quæ pro-
prias sedes habent, transibo.

P A R S P R I M A.

De vulneribus quæ in qualibet corporis parte fiunt.

C A P U T P R I M U M.

Hic lacuna est.

SECT. I. Sugillata igitur, in quacumque parte
corporis sunt, quàm primùm sic curari debent, ut
quà dolor est, eà scalpello cutis crebrò incidatur,
detergeaturque eodem averso profluens sanguis.
Quòd si paullò tardiùs subveniatur, jamque etiam
rubor est, quàm rubet corpus, si tumor quoque
accessit, quicumque is est, idem optimum auxi-
lium est. Tum superdanda reprimentia sunt:

maximèque lana succida ex aceto & oleo. Quòd si levior is casus est, possunt etiam sine scalpello imposita eadem mederi: & si nihil aliud est, cinis quoque, maximè ex sarmentis; si is non est, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aqua coactus.

SECT. II. Verùm hoc quidem promptum est: in his autem negotium majus est quæ per se, vitio intus orto, intumescunt, & ad suppurationem spectant. Ea omnia genera abscessuum esse aliàs proposui, medicamentaque eis idonea exsecutus sum: nunc superest ut dicam de iis quæ manu fieri debeant.

Ergo prius quàm indurescant, cutem incidere, & cucurbitulam accommodare oportet, quæ quidquid illuc malæ corruptæque materiæ coit, extrahat; idque iterum tertioque rectè fit, donec omne indicium inflammationis excédât.

Neque tamen fas non est, nihil cucurbitulam agere: interdum enim fit, sed rarò, ut quidquid abscedit, velamento suo includatur: id Antiqui tunicam nominabant: Meges, quia tunica omnis nervosa est, dicit non nasci sub eo vitio nervum quo caro consumeretur, sed subjecto jam verustiore pure, callum circumdari. Quod ad curationis rationem, nullo modo pertinet; quia quidquid dixi, si tunica est *** idem, si callus est, fieri debet. Neque ulla res prohibet, etiam si callus est, tamen quia cingit, tunicam nominari: tum, pure quoque maturiore, hæc interdum esse consuèvit: ideòque quod sub ea est, extrahi per cucurbitulam non potest.

Sed faciliè id intelligitur, ubi nihil admota illa

Q. vj.

mutavit. Ergo sive id incidit, sive jam durities est, in hac auxilii nihil est; &, ut alias scripsi, vel avertenda concurrens eò materia, vel digerenda, vel ad maturitatem perducenda est. Si priora contigerunt, nihil præter ea necessarium est.

Si pus maturuit, in alis quidem & in inguinibus, rarò secundum est; item ubicumque mediocris abscessus est: item quoties in summâ cute vel etiam carne vitium est, nisi festinare cubantis imbecillitas cogit; satisque est cataplasmatibus efficerere, ut per se pus aperiat: nam ferè sine cicatrice potest esse is locus, qui expertus ferrum non est.

Si autem altius malum est, considerari debet, nervosusne is locus sit, an non sit. Nam si sine nervis est, candenti ferramento aperiri debet: cujus hæc gratia est, quòd exigua plaga diutius ad pus evocandum patet, parvaque postea cicatrix fit. At si nervi juxtà sunt, ignis alienus est, ne vel distendantur hi, vel membrum debilitent: necessaria verò opera scalpelli est; sed cætera etiam subcruda aperiri possunt. Inter nervos verò ultima exspectanda maturitas est, quæ cutem extenuet, eique pus jungat, quòd propius reperiat.

Jamque alia rectam plagam desiderant in carne, quia ferè vehementer cutem extenuat, tota ea super pus incidenda est. Semper autem ubi scalpelli admovetur, id agendum est, ut & quàm miniam & quàm paucissimam plagam sint; cum eoramen ut necessitati succurramus & in modo & in numero. Nam majores sinus latius interdum etiam

Quibus aut tribus lineis incidendi sunt; dandaque opera, ut inus sinus exitum habeat, ne quis humor intus subsidat, qui proxima & adhuc sana rodendo sinuet.

Est etiam in rerum naturâ, ut cutis latius excidenda sit. Nam ubi post longos morbos totus corporis habitus vitiatum est, lateque se sinus diffundit, & in eo jam cutis pallet, scire licet eam jam emortuam esse, & inutilem futuram: ideoque excidere commodius est, maximè si circa articulos majores id evenit, cubantemque agrum fluens alvus exhaurit, neque per alimenta quidquam corpori accedit. Sed excidi ita debet, ut plaga ad similitudinem myrteii folii fiat, quo facilius sanescat: idque perpetuum est, ubicumque medicus & ex quacumque causâ curem excidit.

Pure effuso in alis vel inguinibus, linamento opus non est: spongia ex vino imponenda est. In cæteris partibus, si æquè ea linamenta supervacua sunt, purgationis causâ paullum mellis infundendum; dein glutinantia superdanda, si illa necessaria sunt, super ea quoque similiter dari spongia eodem modo ex vino expressa debet. Quando autem linamentis opus sit, quando non sit, aliàs dictum est. Cætera eadem, incisâ suppuratione, faciendâ sunt, quæ, ubi ea per medicamenta rupta est, faciendâ esse proposui.

SECT. III. Procinus autem quantum curatio efficiat, quantumque aut sperari aut timeri debeat, ex quibusdam signis intelligi potest, ferèque iisdem quæ in vulneribus exposita sunt.

1°. Nam bona signa sunt, somnum capere, facile

spirare, siti non confici, cibum non fastidire; si febricula fuit, eâ vacare: itemque habere pus album, læve, non fœdi odoris. Mala sunt, vigilia, spiritûs gravitas, sitis, cibi fastidium, febris, pus nigrum aut fœculentum & fœdi odoris. Item, procedente curatione, eruptio sanguinis; aut si ante quàm sinus carne impleatur, oræ carnosæ fiunt, illâ quoque ipsâ carne hebetæ nec firmâ. Deficere tamen animam, vel in ipsâ curatione vel postea, pessimum omnium est. Quinetiam morbus ipse sive subito solutus est, dein suppuratio exorta est, sive, effuso pure, permanet, non injustè terret. Est quoque inter causas timoris, si sensus in vulnere rodentium non est.

2°. Sed ut hæc ipsa Fortuna huc illucve discernit, sic medici partium est, eniti ad reperiendam sanitatem. Ergo quoties ulcus resiluerit, eluere id, si reprimendus humor videbitur, vino ex aquâ pluviatili misto, vel aquâ in qua lenticula coctâ sit, debeat: si purgandum erit, mulso; rursusque imponere eadem. Ubi jam repressus videbitur humor, ulcusque purum erit, produci carnem conveniet, & fovéri vulnus pari portione vini ac mellis, superque imponi spongiam ex vino & rosâ tinctam. Per quæ quum caro producat, plus tamen (ut aliàs quoque dixi) victûs ratio eò confert, id est, solutis jam febribus & cibi cupiditate redditâ, balneum rarum, quotidiana sed lenis gestatio, cibi porionesque corpori reficiendo aptæ. Quæ omnia per medicamenta suppuratione quoque ruptâ sequuntur: sed quia magno malo

vix sine ferro mederi licet, in hunc locum reservata sunt.

SECT. IV. Adversus fistulas quoque, si alius penetrant, ut ad ultimas demitti collyrium non possit, si tortuosæ sunt, si multiplices, majus in manu quam in medicamentis præsidium est; minusque operæ est, si sub cute transversæ feruntur, quam si rectæ intus tendunt.

1°. Igitur si sub cute transversa fistula est, demitti sub cutem specillum debet, supraque id ea incidi. Si flexus reperiuntur, hi quoque simul specillo & ferro persequendi sunt: idemque faciendum, si plures se quasi ramuli ostendunt. Ubi ad fines fistulæ ventum est, excidendus ex ea totus callus est, superque fibulæ dandæ, & medicamentum quo glutinetur. At si recta subter tendit, ubi, quò maximè ferat, specillo exploratum est, incidi is sinus debet, dein fibula oris cutis injicienda est, & æquè glutinantia medicamenta superdanda sunt; aut si corruptum ulcus, quod interdum offe vitiato fit, ubi id quoque curatum est, pus moventia.

2°. Solent autem inter costas fistulæ subter ire; quod ubi incidit, eo loco costa ab utraque parte præcidenda & eximenda est, ne quid intus corruptum relinquatur. Solent quoque ubi costas transierunt, septum id, quod transversum a superioribus visceribus intestina discernit, violare. Quod intelligi & ex loco, & ex magnitudine doloris potest, & quia non numquam spiritus eò cum humore quasi bullante prorumpit, maximèque si hunc ore æger continuit. In eo medicinæ locus

nullus est : cæteris verò quæ circa costas sanabilia sunt , pinguia medicamenta inimica sunt ; cæteris quæ ad vulnera accommodantur , uti licet : optimè tamen sicca linamenta , vel si purgandum aliquid vidètur , in melle tincta imponuntur.

3°. Ventri nullum os subest ; sed ibi perniciosæ admodum fistulæ fiunt , adeò ut Softratus insanabiles esse crediderit. Id non ex toto ita se habere usus ostendit : & quidem (quod maxime mirum videri potest) tutior fistula est contra jecur & liènem & ventriculum , quàm contra intestina : non quod perniciosior res ibi sit , sed quòd alteri periculo locum faciat. Cujus experimento moti quidam auctores scripsérunt ; parum tamen modum rei cognovérunt. Nam venter sæpe etiam telo perforatur , prolapsaque intestina conduntur , & oras vulneris suturæ comprehendunt : quod quemadmodum fiat , mox indicabo. Itaque etiam ubi tenuis fistula abdòmen perrumpit , excidere eam licet , suturæque oras conjungere.

Si verò ea fistula latiùs patuit , excisa necesse est latius foramen relinquat , quod nisi magnâ vi , utique ab interiore parte , sui non potest , qua quasi membrana quædam finit abdòmen , quam *περιτόνχιον* Græci vocant. Ergo ubi aliquis ingredi ac moveri cœpit , rumpitur illa sutura , atque intestina solvuntur : quo fit , ut pereundum hominî sit. Sed non omni modo res ea desperationem habet ; ideòque tenuioribus fistulis adhibenda curatio est.

4°. Propriam etiamnum animadversionem desiderant eæ , quæ in ano sunt. In has demisso spe-

illo, ad ultimum ejus caput incidi cutis debet, dein novo foramine specillum educi lino sequente, quod in aliam ejus partem ob id ipsum perforatam conjectum sit. Ibi linumprehendum vincendumque cum altero capite est, ut laxè cutem quæ super fistulam est, teneat: idque linum esse debet crudum, & duplex triplexve, sic tortum ut unitas facta sit.

Interim autem licet negotia agere, ambulare, lavari, cibum capere perinde atque sanissimo: tantum modò id linum bis die, salvo nodo, ducendum est, sic ut subeat fistulam pars quæ superior fuerit. Neque committendum est, ut id linum putrescat; sed tertio quoque die nodus resolvendus est, & ad caput alterum recens linum alligandum, eductoque vetere, id in fistula cum simili nodo relinquendum. Sic enim id paulatim cutem quæ supra fistulam est, incidit, simulque & id sanescit quod a lino relictum est, & id quod ab eo mordètur, inciditur. Hæc ratio curationis longa, sed sine dolore est.

Qui festinant, adstringere cutem lino debent, quo celerius secet, noctuque ex penicillo tenuia quædam intus demittere, ut cutis hoc ipso extenuetur quo extenditur: sed hæc dolorem movent. Adjicitur celeritati sicut tormento quoque, si & linum & id quod ex penicillo est, aliquo medicamento illinitur ex his quibus callum exedi posui.

Poterit tamen fieri, ut ad scalpelli curationem etiam illò loci veniendum sit, si intus fistula fertur, si multiplex est. Igitur in hæc genera de-

misso specillo, duabus lineis incidenda cutis est; ut media inter eas habenula tenuis admodum ejiciatur; ne protinus oræ coëant, sitque locus aliquis linamentis, quæ quàm paucissima superinjicienda sunt, omniaque eodem modo faciendæ quæ in abcessibus posita sunt. Si verò ab uno ore plures sinus erunt, recta fistula scalpello erit incidenda; ab eo cæteræ quæ jam patebunt, lino excipiendæ: si intus aliqua procêdet quò ferrum tutò pervenire non poterit, collyrium demittendum erit.

Cibus autem in omnibus ejusmodi casibus, sive manu sive medicamentis agêtur, dari debet humidus, potio liberalis, diuque aqua: ubi jam caro increscit, tum demum & balneis raris utendum erit, & cibus corpus implentibus.

CAPUT SECUNDUM.

TELA quoque quæ illata corporibus intus hæserunt, magno negotio sæpe ejiciuntur: suntque quædam difficultates ex generibus eorum, quædam ex his sedibus in quas illa penetrarunt.

1°. Omne autem telum extrahitur, aut ab ea parte quâ venit, aut ab ea in quam tetendit. Illic viam quâ redeat, ipsum sibi fecit; hîc a scalpello accipit: nam contra mucronem carò inciditur. Sed si non altè telum insêdit, & in summâ carne est, aut certè magnas venas & loca nervosa non transiit, nihil melius est quàm quâ venit, id evellere. Si verò plus est per quod telo revertendum, quàm quod perrumpendum est; jamque venas

nervosque id transiit, commodius est aperire quod superest, eaque extrahere: nam & propius petitur, & tutius evellitur; & in majore membro, si medium mucro transiit, facilius sanescit quod pervium est, quia utrimque medicamento fovetur.

Sed si retrò telum recipiendum est, amplianda scalpello plaga est, quo facilius id sequatur, quòque minor oriatur inflammatio; quæ major fit, si ab illo ipso telo dum redit, corpus laniatur. Item si ex aliâ parte vulnus aperitur, laxius esse debet: quàm ut, telo postea transeunte, amplietur. Summa autem utrâque parte ita habenda cura est, ne vena, ne major nervus, ne arteria incidatur. Quorum ubi aliquid detectum est, excipiendum hamo retuso est, abducendumque a scalpello. Ubi autem satis incisum est, telum eximendum est; tunc quoque eodem modo & eadem curâ habitâ, ne ab eo quod eximetur, aliquid eorum lædatur quæ tuenda esse proposui.

Hæc communia sunt. Propria quædam in singulis telorum generibus subjicienda sunt, quæ protinus subjiciam.

2°. Nihil tam facilè in corpus quàm sagitta conditur, eademque altissimè insidit. Hæc autem eveniunt, & quia magnâ vi fertur illa, & quia ipsa in angusto est. Sæpius itaque ab alterâ parte, quàm ex quâ venit, recipienda est; præcipueque quia ferè spiculis cingitur, quæ magis laniant, si retrorsus quàm si contrâ trahuntur. Sed inde, apertâ viâ, caro diduci debet ferramento ad similitudinem factò Græcæ litteræ ν : deinde ubi

apparuit mucro, si mucroni arundo inhaeret, pro-
pellenda est; donec ab alterâ parte apprehendi &
extrahi possit.

Si jam illa decidit, solumque intus ferrum est,
mucro vel digitis apprehendi vel forcipe, atque
ita educi debet. Neque alia ratio extrahendi est,
ubi ab eâ parte quâ venit, evelli magis placuit:
nam ampliatio magis vulnere, aut arundo, si
inest, evellenda est; aut si ea non est, ferrum
ipsum. Quod si spicula apparuerunt, eaque brevia
& tenuia sunt, forcipe ibi comminui debent, va-
cuumque ab his telum educi: si ea majora valen-
tioraque sunt, fissis scriptoriis calamis conte-
genda, ac ne quid lacerent, sic evellenda sunt.
Et in sagittis quidem hæc observatio est.

3°. Latum verò telum si conditum est, ab alterâ
parte educi non expedit, ne ingenti vulnere ipsi
quoque ingens vulnus adjiciamus. Evellendum est
ergo genere quodam ferramenti, quod Διοκλέους
γραπίσκου Græci vocant, quoniam auctorem
Dioclem habet, quem inter priscos maximosque
medicos fuisse jam posui. Lamina vel ferrea, vel
ænea etiam, ab altero capite duos utrimque
deorsum conversos uncus habet, ab altero du-
plicata alteribus extrêma leviterque in eam par-
tem inclinata quæ sinuata est, insuper ibi etiam
parte inclinata quæ perforata. Hæc juxta telum
transversa demittitur deinde ubi ad imum mucrô-
nem ventum est, paulum torquêtur, ut telum fo-
ramine suo excipiat. Quum in cavo mucro est, illico
duo digiti subjecti partis alterius uncis, simul
& ferramentum id extrahunt & telum.

4°. Tertium genus telorum quod interdum evelli debet, est plumbea glans, aut lapis, aut simile aliquid, quod, perruptâ cute, integrum intus insedit. In omnibus his latius vulnus aperiendum, idque quod inest eâ quâ venit, forcipe extrahendum est.

Accedit verò aliquid difficultatis sub omni ictu, si telum vel ossi inhasit, vel in articulo se inter duo ossa demersit. In ossè usque eò movendum est, donec is locus laxetur quem mucro momordit, & tum vel manu vel forcipe telum extrahendum est: quæ ratio in dentibus quoque ejiciendis est. Et vix unquam ita telum non sequitur: sed si morabitur, excuti quoque victum aliquo ferramento poterit. Ultimum est, ubi non evellitur, terebrâ juxtâ forare, ab eo quoque foramine ad speciem literæ y contra telum os excidere sic, ut lineæ quæ diducuntur ad telum spectent: eo facto, id necesse est labet, & facillè auferatur.

Inter duo verò ossa si per ipsum articulum peruperit, circa vulnus duo membra fasciis habentisve deliganda, & per has in diversas partes diducenda sunt, ut nervos distendant: quibus extentis, laxius inter ossa spatium est, ut sine difficultate telum recipiatur. Illud videndum est, sicut in aliis locis posui, ne quis nervus, aut vena aut arteria a telo lædatur, dum id extrahitur; eâdem scilicet ratione quæ suprâ posita est.

5°. At si venenato quoque telo quis ictus est, iisdem omnibus, si fieri potest, etiam festinantius

actis, adjicienda curatio est quæ vel epoto veneno, vel a serpente ictis adhibetur. Vulneris autem ipsius, extracto telo, medicina non alia est quam quæ esset, si corpore icto nihil inhæsisset: de qua satis alio loco dictum est.

P A R S S E C U N D A .

De vulneribus proprias sedes habentibus.

Hæc evenire in qualibet parte corporis possunt: reliqua certas sedes habent, de quibus dicam, orsus a capite.

C A P U T P R I M U M .

SECT. I. In hoc multa varique tubercula oriuntur: ganglia, melicerides & atheromata nominant, aliisque etiamnum vocabulis quidam alia discernunt, quibus ego steatómata quoque adjiciam. Quæ, quamvis & in cervicæ & in alis & in lateribus oriri solent, per se tamen non posui, quia, quum omnia ista mediocres differentias habeant, neque periculo terrent, neque diverso genere curantur.

Oronia autem ista & ex parvulo incipiunt, & diu paullatimque increscunt, & tunicâ suâ includuntur. Quædam ex his dura ac renitentia, quædam mollia cedentiaque sunt: quædam capillo nudantur, quædam recta capillo suo permanent, ferèque sine dolore sunt. Quid intus habeant, ut

conjecturâ præsigiri potest, sic ex toto cognosci, nisi quum ejecta sunt, non potest.

Maximè tamen in his quæ renituntur, aut lapillis quædam similia, aut concreti confertique pilis reperiuntur: in his verò quæ cedunt, aut melli simile aliquid, aut tenui pulticulæ, aut quasi rasæ cartilagini, aut carni hebeti & cruentæ, quibus alii aliique colores esse consuêrunt. Ferè quoque ganglia renituntur. Atheromati subest quasi tenuis pulticula; meliceridi liquidior humor, ideòque pressus circumfluit. Steatomati pingue quiddam, idque latissimè patère consuêvit; resolutque totam cutem superpositam sic, ut ea labet, quum in cæteris sit adstrictior.

Omnia, derasa antè si capillis conteguntur, per medium oportet incidere: sed steatomatis tunica quoque secanda est, ut effundatur quidquid intus coit; quia non facilè a cute & subjectâ carne ea separarètur: (in cæteris ipsa tunica inuolata seruanda est) protinus autem alba & intenta se ostendit: tum scalpelli manubriolo diducenda a cute & carne est, ejiciendaque cum eo quod intus tenet. Si quando tamen ab inferiore parte tunicæ musculus inhæsit, ne is lædatur, superior pars illius decidenda, alia ibidem relinquenda est. Ubi ea tota exenta est, committendæ oræ, fibulaque his injicienda, & supèr medicamentum glutinans dandum est. Ubi vel tota tunica, vel aliquid ex ea relictum est, pus moventia adhibenda sunt.

SECT. II. Sed ut hæc neque genere vitii, neque ratione curationis inter se multum distant, sic

in oculis, quæ manum postulant, & ipsa diversæ sunt, & aliter aliterque curantur.

1°. Igitur in superioribus palpebris vesicæ nasci solent pingues gravesque, quæ vix attollere oculos sinunt, levesque pituitæ cursus sed assiduos in oculis movent: ferè verò in pueris nascuntur.

Oportet, compresso digitis duobus oculo, atque ita cute intentâ, scalpello transversam lineam incidere, suspensâ leviter manu, ne vesica ipsa vulneretur; & ut quâ locus ei patefactus est, ipsa prorumpat: tum digitis eam apprehendere oportet & evellere: facilè autem sequitur. Dein superinungi collyrio debet ex his aliquo queis lippientes oculi superinunguntur; paucissimisque diebus cicatricula inducitur. Molestius est, ubi incisa vesica est; effundit enim humorem, neque postea, quia tenuis admodum est, potest colligi. Si fortè id incidit, eorum aliquid imponendum est quæ puri movendo sunt.

2°. In eâdem palpebrâ supra pilorum locum, tuberculum parvulum nascitur, quod a similitudine hordei a Græcis *κρηνη* nominatur: tunicâ quiddam quod difficulter maturescit, comprehensum est. Id vel calido pane, vel cerâ subinde calefactâ fovèri oportet sic, ne nimius is calor sit, sed facilè eâ parte sustineatur: hac enim ratione sæpe discutitur, interdum concoquitur. Si pus se ostendit, scalpello dividi debet, & quidquid intus humoris est, exprimi; eodem deinde vapore postea quoque fovèri & superinungi, donec ad sanitatem perveniat.

3°. Alia quoque quædam in palpebris huic non dissimilia

diffimilia nascuntur; sed neque utique figuræ ejusdem, & mobilia, simul atque digito huc vel illuc impelluntur: quæ quia grandini similia sunt, ideo *χαλαζία* Græci vocant. Hæc incidi debent, si sub cute sunt, ab exteriori parte; si sub cartilagine, ab interiori: dein scalpelli manubriolo deducenda ab integris partibus sunt. Ac, si intus plaga est, inungenda primùm lenibus, deinde acrioribus: si extrâ, superdandum emplastrum quo id glutinetur.

4º. Unguis verò, quod *περύγιον* Græci vocant, est membranula nervosa quæ oriens ab angulo, non numquam ad pupillam quoque pervenit, eique officit: sæpius a narium, interdum etiam a temporum parte nascitur. Hunc recentem non difficile est discutere medicamentis, quibus cicatrices ex oculis extenuantur: si inveteravit, jamque ei crassitudo quoque accessit, excidi debet.

Post abstinentiam verò unius diæi, vel adversus in sedili contra medicum is homo collocandus est, vel sic aversus ut in gremium ejus caput resupinus effundat. Quidam, si in sinistro oculo vitium est, adversum; si in dextro, resupinum collocari volunt. Alteram autem palpebram a ministro diduci oportet, alteram a medico: sed ab hoc, si ille adversus est, inferiorem, si supinus, superiorem. Tum idem medicus hamulum acutum, paulum mucrone intus recurvato, subjicere extremo ungui debet, eumque infigere, atque eam quoque palpebram tradere alteri, ipse hamulo apprehenso levare unguem, eumque acu trahi:

R

cere linum trahente : deinde acum ponere , lini duo capita apprehendere , & per ea erecto ungue , si quâ parte oculo inhæret , manubriolo scalpelli diducere , donec ad angulum veniat : deinde invicem modò remittere , modò attrahere sic , ut & initium ejus & finis anguli reperiatur. Duplex enim periculum est , ne vel ex ungue aliquid relinquantur , quod exulceratum vix ullam recipiat curationem , vel ex angulo quoque caruncula abscidatur , quæ , si vehementius unguis ducitur , sequitur , ideòque decipit : ac si abscisa est , patescit foramen , per quod postea semper humor descendit : *ἰσάδα* Græci vocant.

Verus ergo anguli finis utique noscendus est , qui ubi satis constitit , non nimium adducto ungue scapellus adhibendus est ; deinde sic excidenda ea membranula , ne quid ex angulo lædatur. Et deinde ex melle linamentum superdandum est , suprâque linteolum , & aut sponsia aut lana succida ; proximisque diebus diducendus quotidie oculus est , ne cicatrice inter se palpebræ glutinentur (si quidem id quoque tertium periculum accedit) eodemque modo linamentum imponendum , ac novissimè inungendum collyrio quo ulcera ad cicatricem perducuntur.

Sed ea curatio verna esse debet , aut certè ante hiemem : de qua re ad plura loca pertinente semel dixisse satis erit. Nam duo genera curationum sunt. Alia in quibus eligere tempus non licet , sed utendum est eo quod incidit , sicut in vulneribus & in fistulis : alia in quibus nullus dies urget , & expectare tutissimum & facile est , sicut evenit

in iis quæ & tardè increscunt, & dolore non cruciant: in his verè expectandum est; aut si quid magis pressit, melior tamen autumnus quàm æstas vel hiems est; atque is ipse medius, jam fractis æstibus, nondum ortis frigoribus. Quo magis autem necessaria pars erit quæ tractabitur, hoc quoque majori periculo subjecta est: & sæpe quo major plaga facienda, eo magis hæc temporis ratio servabitur.

5°. Ex curatione verò unguis, ut dixi, vitia nascuntur, quæ ipsa aliis quoque de causis oriri solent. Interdum enim fit in angulo, parum ungue exciso vel aliter, tuberculum quod palpebras parum diduci patitur, ἰγκυθίς Græcè nominatur. Excipi hamulo & circumcidi debet; hîc quoque diligenter temperatâ manu, ne quid ex ipso angulo absidatur. Tum exiguum linamentum respargendum est vel cadmiâ, vel atramento sutorio, inque cum angulum diductis palpebris inserendum, suprâque eodem modo deligandum, proximisque diebus similiter nutriendum, ut primo tantum aquâ egelidâ vel etiam frigidâ foventur.

6°. Interdum inter se palpebræ coalescunt, aperiri que non potest oculus. Cui malo solet etiam illud accedere, ut palpebræ cum albo oculi cohærescant; scilicet cum in utroque fuit ulcus negligenter curatum: sanescendo enim quod diduci potuit & debuit, glutinavit: ἀγκυλοβλέφαρον sub utroque vitium Græci vocant.

Palpebræ tantum inter se cohærentes non difficulter diducuntur; sed interdum frustra,

nam rursus glutinantur. Experiri tamen oportet, quia bene res sæpius cedit. Igitur aversum specillum inserendum, diducendæque eo palpebræ sunt; deinde exigua penicilla interponenda, donec exulceratio ejus loci finiatur.

At ubi albo ipsius oculi palpebra inhæsit, Heraclides Tarentinus auctor est, adverso scalpello subsecare magnâ cum moderatione, ut neque ex oculo neque ex palpebra quidquam abscidatur, ac si necesse est, ex palpebra potius. Post hæc inungatur oculus medicamentis quibus aspritudo curatur, quotidieque palpebra evertatur, non solum ut ulceri medicamentum inducatur, sed etiam ne rursus inhæreat; ipsique ægro etiam præcipiatur, ut sæpe eam duobus digitis attollat. Ego sic restitutum esse neminem memini: Meges se quoque multa tentasse, neque unquam profecisse, quia semper iterum oculo palpebra inhæserit, memoriæ prodidit.

7°. Etiamnum in angulo qui naribus propior est, ex aliquo vitio quasi parva fistula aperitur, per quam pituita assidue destillat (*αἰγίλοπα* Græci vocant), atque assidue malè habet oculum; non numquam etiam, exeso offe, usque ad nares penetrat. Id quoque interdum naturam carcinomatæ habet: ubi intentæ venæ & æquatæ sunt, color pallet, cutis dura est, & levi tactu irritatur, inflammationemque in eas partes quæ conjunctæ sunt, evocat. Ex his eos qui quasi carcinôma habent, curare periculosum est; nam mortem quoque ea res matûrat; eos verò quibus ad nares tendit, supervacuum; neque enim sanescunt. At

quibus id in angulo est, potest adhiberi curatio, quum eam non ignotum sit esse difficilem: quantoque angulo propius id foramen est, tanto eam difficiliorem, quoniam perangustum est in quo versari manus possit. Recenti tamen re, mederi facilius est. Hamulo autem summam ejus formam excipiendam, deinde totum id cavum, sicut in fistulis dixi, usque ad os excidendum, oculoque & cæteris junctis partibus bene obtectis, os quod jam carie vexatum est, ferro adurendum est vehementius. Quo crassior huic squama abscedat, quidam adurentia imponunt, ut atramentum sutorium, vel chalcitidem, vel æruginem rasam; quod & tardius est, & non idem facit. Osse adusto curatio sequitur eadem quæ in cæteris uestis.

8°. Pili verò qui in palpebris sunt, duabus de causis oculum irritare consueverunt: nam modò palpebræ superioris summa cutis relaxatur & procidit; quo fit ut ejus pili ad ipsum oculum convertantur, quia non simul cartilago quoque se remisit; modò sub ordine naturali pilorum alius ordo subcrescit, qui protinus intus ad oculum tendit. Curationes verò hæ sunt.

Si pili nati sunt, qui non debuérunt, tenuis acus ferrea ad similitudinem hastæ lata, in ignem conjicienda est: deinde candens sublata palpebrâ sic, ut ejus perniciosi pili in conspectum curantis veniant, super ipsis pilorum radicibus ab angulo immittenda est, ut ea tertiam partem palpebræ transuat: deinde iterum tertioque usque ad alterum angulum: quo fit, ut omnes pilorum ra-

dices adustæ emoriantur. Tum superimponendum medicamentum est quod inflammationem prohibeat; atque ubi crustæ exciderunt, ad cicatricem perducendum. Facillimè autem id genus sanescit.

Quidam aiunt acu transsui juxta pilos in exteriorem partem palpebræ oportere, eamque transmitti duplicem, capillum muliebrem ducentem, atque ubi acus transiit, in ipsius capilli sinum, quâ duplicatur, pilum esse injiciendum, & per eum in superiorem palpebræ partem attrahendum, ibique corpori agglutinandum, & imponendum medicamentum quo ferrumen quoque glutinètur; sic enim fore ut is pilus in exteriorem partem postea spectet. Id primùm fieri non potest, nisi in pilo longiore, quum ferè breves eo loco nascantur: deinde, si plures pili sunt, necesse est longum tormentum, quum toties acus trajecta magnam inflammationem moveat. Novissimè quum humor aliquis ibi subsit, oculo & antè per pilos & tum per palpebræ foramina affecto, vix fieri potest ut gluten quo vinctus est pilus, non resolvatur; eoque fit, ut is eò unde vi abductus est, redeat.

Ea verò curatio quæ palpebræ laxioris ab omnibus frequentatur, nihil habet dubii: siquidem oportet, contacto oculo, mediam palpebræ cutem, sive ea superior sive inferior est, apprehendere digitis ac sic levare, tum considerare quantum detracto futurum sit, ut naturaliter se habeat. Siquidem hæc quoque duo pericula circumstant; si nimium fuerit excisum, ne con-

tegi oculus non possit; si parum, ne nihil acutum sit, & frustra sectus aliquis sit. Quà deinde incidendum videbitur, per duas lineas atramento notandum est sic, ut inter oram quæ pilos continet, & propiorem ei lineam, aliquid relinquatur quod apprehendere acus postea possit. His constitutis, scalpellus adhibendus est, & si superior palpebra est laxata, antè, si inferior, postea propiùs ipsis pilis incidendum: initiumque faciendum in sinistro oculo ab eo angulo qui tempori, in dextro, ab eo qui naribus propior est; idque quod inter duas lineas est, excidendum. Deinde oræ vulneris inter se simplici suturâ committendæ, operiendusque oculus est: & si parum palpebra descendet, laxanda utique; si nimium, aut adstringenda, aut etiam rursus tenuis habenula ab ulteriore orâ excidenda. Ubi secta est, aliæ suturæ adjiciendæ, quæ suprâ tres esse non debent.

Præter hæc in superiore palpebrâ sub pilis ipsis incidenda linea est, ut ab inferiore parte diducti pili sursum spectent: idque si levis inclinatio est, etiam solum satis tuetur: inferior palpebra eo non eget. His factis, spongia ex aquâ frigidâ expressâ super deliganda est. Postero die glutinans emplastrum injiciendum: quarto sutura tollenda est, & collyrio quod inflammationes reprimat, superinungendum.

9°. Non nûmquam autem, nimium sub hac curatione excisâ cute, evenit ut oculus non contigatur; idque interdum etiam aliâ de causa fit: *καταρραχίον* Græci appellant. In quo si nimium

palpebræ deest, nulla id restituere curatio potest; si exiguum, mederi licet.

Paullum infra supercilium cutis incidenda est lunatâ figurâ, cornibus ejus deorsum spectantibus. Altitudo esse plagæ usque ad cartilaginem debet, ipsâ illâ nihil læsâ: nam si ea incisa est, palpebra concidit, neque attoli postea potest. Cutis igitur tantum diducta sit, ut paullum in imâ oculi orâ descendat, hiante scilicet super plagam, in quam linamentum conjiciendum est, quod & conjungi diductam cutem prohibeat, & in medio carunculam citet; quæ ubi eum locum implêvit, postea rectè oculus operitur.

10°. Ut superioris autem palpebræ vitium est, quo parum descendit, ideòque oculum non contegit, sic inferioris, quo parum sursum attollitur, sed pendet & hiat, neque potest cum superiore committi. Atque id quoque evenit interdum ex simili vitio curationis, interdum etiam senectute: ἐκτρίπτιον Græci vocant. Si ex mala curatione est; eadem ratio medicinæ est quæ suprâ posita est: plagæ tantum cornua ad maxillas, non ad oculum convertenda sunt: si ex senectute est, tenui ferramento id totum extrinsecus adurendum est, deinde melle inungendum, & a quarto die vapore aquæ calidæ fovendum, inungendumque medicamentis ad cicatricem perducentibus.

11°. Hæc ferè circa oculum in angulis palpebrisque incidere consueverunt: in ipso autem oculo non numquam summa attollitur tunica, sive ruptis intus membranis aliquibus, sive laxatis, & similis figura acino fit: unde id τερύλαμα Græci vocant.

Curatio duplex est: altera ad ipsas radices per medium transfluere acu duo lina ducente; deinde alterius lini duo capita ex superiore parte, alterius ex inferiore adstringere inter se, quæ paulatim secando id excidunt. Altera in summâ parte ejus ad lenticulæ magnitudinem excidere, deinde spodium aut cadmiam infriare. Utrolibet autem facto, album ovi lanâ excipiendum & imponendum; posteaque vapore aquæ calidæ fovendus oculus, & lenibus medicamentis ungendus est.

12°. Clavi autem vocantur callosa in albo oculi tubercula, quibus nomen a figuræ similitudine est. Hos ad imam radicem perforare acu commodissimum est, infraque eam excidere, deinde lenibus medicamentis inungere.

13°. Suffusionis jam aliàs feci mentionem, quia quum recens incidit, medicamentis quoque sæpe discutitur: sed ubi vetustior facta est, manûs curationem desiderat, quæ inter subtilissimas haberi potest. De qua ante quàm dico, paucis ipsius oculi natura indicanda est: cujus cognitio quum ad plura loca pertineat, tum vel præcipuè ad hunc pertinet.

Is igitur summas habet duas tunicas, ex quibus superior a Græcis *κερατοειδής* vocatur: ea, quâ parte alba est, satis crassa, pupillæ loco extenuatur. Huic inferior adjuncta est mediâ parte quâ pupilla est, modico foramine concava, circâ tenuis, ulterioribus partibus ipsa quoque plenior, quæ *χρυσειδής* a Græcis nominatur. Hæ duæ tunicæ quum interiora oculi cingant, rursus sub his coeunt, extenuatæque & in unum coactæ per

foramen quod inter ossa est, ad membranas cerebri perveniunt, eisque inhaerescunt.

Sub his autem quâ parte pupilla est, locus vacuus est: deinde infra rursus tenuissima tunica quam Herophilus ἀραχνοειδὴν nominavit. Ea media subsidit, eoque cavo continet quiddam, quod a vitri similitudine ὑαλοειδὴς Græci vocant. Id neque liquidum neque aridum est, sed quasi concrētus humor, ex cujus colore pupillæ color vel niger est vel cæsius, quum summa tunica tota alba sit. Id autem superveniens ab interiore parte membranula includit: sub his gutta humoris est, ovi albo similis, a qua videndi facultas proficiscitur: χρυσάλλοειδὴς a Græcis nominatur.

14°. Igitur vel ex morbo vel ex icū concrescit humor sub duabus tunicis, quâ locum vacuum esse proposui: isque paulatim indurescens interiori potentiæ se opponit: vitiique ejus plures species sunt; quædam sanabiles, quædam quæ curationem non admittunt. Nam si exigua suffusio est, si immobilis, colorem verò habet marinæ aquæ vel ferri nitentis, & a latere sensum aliquem fulgoris relinquit, spes superest. Si magna est, si nigra pars oculi, amissâ naturali figurâ, in aliam vertitur, si suffusioni color cæruleus est, aut auro similis, si labat illa, & hac atque illac movetur, vix umquam succurritur. Ferè verò pejor est, quæ ex graviore morbo majoribusve capitis doloribus, vel icū vehementiore orta est.

Neque idonea curationi senilis ætas est, quæ sine novo vitio tamen aciem hebetem habet. Ac

ne puerilis quidem, sed inter has media ætas. Oculus quoque curationi neque exiguus, neque concavus satis opportunus est, atque ipsius suffusionis quædam maturitas est. Exspectandum igitur est donec jam non fluere, sed duritie quædam concrevisse videatur. Ante curationem autem modico cibo uti, bibere aquam triduo debet, pridie ab omnibus abstinere.

Post hæc in adverso sedili homo collocandus est loco lucido, lumini adversus sic, ut contra medicus paullo altius sedeat: a posteriore autem parte caput ejus qui curabitur, minister contineat, ut immobile id præstet; nam levi motu eripi acies in perpetuum potest. Quin etiam ipse oculus qui curabitur, immobilior faciendus est, super alterum lanam impositam & deligatam (curari verò sinister oculus dextrâ manu, dexter sinistrâ debet.) Tum acus admovenda est, acie acuta, ac fortis aut certè non nimium tenuis; eaque demittenda, sed recta, est per summas duas tunicas medio loco inter nigrum oculi & angulum temporis propiorum, e regione mediæ suffusionis sic, ut ne qua vena lædatur. Neque tamen timidè demittenda est, quia inani loco excipitur: ad quem quum ventum est, ne mediocriter quidem peritus falli potest, quia prementi nihil renititur. Ubi ergo eò ventum est, inclinanda acus ad ipsam suffusionem est; leviterque ibi verti & paulatim eam deducere infra regionem pupillæ debet; ubi deinde eam transiit, vehementius imprimitur ut inferiori parti insidat. Si hæsit, curatio expleta est: si subinde redit, eadem acu magis coincidenda, &

R vj

in plures partes dissipanda est, quæ singulæ & facilius conduntur, & minùs quàm latæ efficiunt. Post hæc educenda acus recta est, imponendumque est lanâ molli exceptum ovi album, & suprà, quod inflammationem coërceat, atque ita devinciendum.

Posthæc opus est quiète, abstinentiâ, lenium medicamentorum inunctionibus, cibo (qui postero die satis maturè datur) primùm liquido ne maxillæ laborent, deinde inflammatione finitâ, tali qualis in vulneribus propositus est, quibus, ut aqua quoque diutius bibatur, necessariò accedit.

15°. De pituitâ quoque tenuis cursu qui oculos infestat, quatenus medicamentis agendum est, jam explicui. Nunc ad ea veniam quæ curationem ex manu postulant. Animadvertimus autem quibusdam numquam siccescere oculos, sed semper humore tenui madère: quæ res asperitudinem continuat, & levibus momentis inflammationes & lippitudines excitat, totam denique vitam hominis infestat: idque in quibusdam nullâ ope adjuvari potest, in quibusdam sanabile est. Quod primum discrimen nosse oportet, ut alteris succurratur, alteris manus non injiciatur.

Ac primùm supervacua curatio est in his qui ab infantibus id vitium habent, quia necessariò mansurum est usque mortis diem: deinde non necessaria etiam in his, quibus non multa, sed acris pituita est; siquidem manu nihil adjuvantur: medicamentis & victûs ratione quæ crassio rem pituitam reddit, ad sanitatem perveniunt.

Lata etiam capita vix medicinæ patent. Tum

Interest pituitam emittantne venæ quæ inter calvariam & cutem sunt, an quæ inter membranam cerebri & calvariam. Superiores ferè per tempora oculos rigant, inferiores per eas membranas quæ ab oculis ad cerebrum tendunt. Potest autem adhiberi remedium his quæ supra calvariæ os fluunt; non potest his quæ sub osse. Ac ne his quidem succurritur, quibus pituita utrimque descendit, quia, levatâ alterâ parte, nihilo minùs altera infestatur.

Quid sit autem, hac ratione cognoscitur. Raso capite ea medicamenta quibus in lippitudine pituita suspenditur, a superciliis usque ad verticem illini debent. Si sicci oculi esse cœperunt, appàret per eas venas quæ sub cute sunt, irrigari; si nihilo minùs madent, manifestum est sub osse descendere. Si est tumor, sed levior, duplex vitium est. Plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur, quos superiores venæ exerceant, ideòque pluribus etiam opitulari licet: idque non in Græcia tantum modò, sed in aliis quoque gentibus celebre est, adèò ut nulla medicinæ pars magis per nationes quasque exposita sit.

Reperti in Græcia sunt, qui novem lineis cutem capitis inciderent, duabus in occipitio rectis, unâ super eas transversâ, dein duabus super aures, unâ inter eas item transversâ; tribus denique inter verticem & frontem rectis. Reperti sunt, qui a capite rectas eas lineas ad tempora deducerent, cognitisque ex motu maxillarum musculorum initiis, leviter super eos cutem inciderent, diductisque per retusos hamos oris insererent linamenta

sic, ut neque inter se cutis antiqui fines committerentur, & in medio caro incresceret, quæ venas ex quibus humor ad oculos transiret, adstringeret.

Quidam etiam atramento duas lineas duxerunt a mediâ aure ad mediam alteram aurem, deinde a naribus ad verticem. Tum ubi lineæ committentur, scalpello incidérunt, & post sanguinem effusum, os ibidem adussérunt. Nihilo minùs autem & in temporibus, & inter frontem atque verticem eminentibus venis iidem candens ferrum admovérunt.

Frequens curatio est venas in temporibus adurere, quæ ferè quidem in ejus modi malo tument: sed tamen ut inflentur magisque se ostendant, cervix antè modicè deliganda est; tenuibusque ferramentis & retusis venæ adurendæ, donec in oculis pituitæ cursus conquiescat. Id enim signum est quasi excæcatorum itinerum per quæ humor ferebatur.

Valentior tamen medicîna est, ubi tenues conditæque venæ sunt, ideòque legi non possunt. Eodem modo cervicè deligatâ, retentoque ab ipso spiritu, quo magis venæ prodeant, atramento notare eas contra tempora & inter verticem ac frontem; deinde cervicè resolutâ, quâ notæ sunt, venas incidere, & sanguinem mittere; ubi satis is fluxit, tenuibus ferramentis adurere. Contra tempora quidem, timidè, ne subjecti musculi qui maxillam tenent, sentiant; inter frontem verò & verticem, vehementer sic, ut squama ab ossè recédât.

Efficacior tamen etiamnum est Afrorum curatio, qui verticem usque ad os adurant sic, ut squamam remittat. Sed nihil melius est quam quod in Gallia quoque Comatâ fit, ubi venas in temporibus & in superiore capitis parte legunt.

Adusta quomodo curanda sint, jam explicui: nunc illud adjicio, neque ut crustæ decidant, neque ut ulcus impleatur, adustis venis, esse properandum, ne vel sanguis erumpat, vel citò pus supprimatur; quum per hoc siccescere eas partes opus sit, per illud hominem exhauriri opus non sit: si quando tamen sanguis eruperit, infrianda medicamenta esse, quæ sic sanguinem supprimant, ne adurant. Quemadmodum autem venæ deligendæ sint, quidque lectis his faciendum sit, quum venero ad crurum varices, dicam.

SECT. III. Verùm ut oculi multiplicem curationem etiam manûs exigunt, sic in auribus admodum pauca sunt quæ in hac medicînæ parte tractentur. Solet tamen evenire vel a primo naturali die protinus, vel postea factâ exulceratione, deinde per cicatricem aure repletâ, ut foramen in ea nullum sit, ideòque ea audiendi usu careat. Quod ubi incidit, specillo tentandum est, altène id replètum, an in summo tantùm glutinatum sit. Nam si altè est, prementì non cedit; si in summo, specillum protinus recipit. Illud attingi non oportet, ne sine effectûs spe distentio oriarur nervorum, & ex ea mortis periculum sit: hoc acilè curatur. Nam quâ cavum esse debet, vel medicamentum aliquod imponendum est ex adurentibus, vel candente ferro aperiendum, vel

etiam scalpello incidendum : quumque id patefactum, & jam ulcus purum est, conjicienda eò pinna est, illita medicamento cicatricem inducente; circâque id medicamentum dandum, ut curis circa pinnam sanescat: quo fit ut, eâ remotâ, postea facultas audiendi sit.

Ab ubi aures, in viro puta, perforatæ sunt & offendunt, trajicere id cavum celeriter candente acu satis est, ut leviter ejus oræ exulcerentur, aut etiam adurente medicamento idem exulcerare; postea deinde imponere id quod purget, tum quod eum locum repleat, & sic cicatricem inducat. Quòd si magnum id foramen est (sicut solet esse in his qui majora pondera auribus gesserunt) incidere quod superest ad extremum oportet: suprâ deinde oras scalpello exulcerare, & postea suere, ac medicamentum quo id glutinêtur, imponere. Tertium est, si quid ibi curti est, sarcîte: quæ res quum labris quoque & naribus fieri possit, eandemque curationem habeat, simul explicanda est.

SECT. IV. 1°. Curta igitur in his tribus, ac si qua parva paria sunt, curari possunt: si qua majora sunt, aut non recipiunt curationem, aut ita per hanc ipsam deformantur, ut minùs indecora antè fuerint. Atque in aure quidem & naribus deformitas sola timeri potest: in labris verò si nimium contracta sunt, usûs quoque necessariò jactura fit, quia minùs facilè & cibus assumitur, & sermo explicatur. Neque enim creatur ibi corpus, sed ex vicinò adducitur: quod in levi mutilatione, & nihil eripere, & fallere oculum

potest; in magnâ non potest. Neque senile autem corpus, neque quod mali habitûs est, neque in quo difficulter ulcera sanescunt, huic medicînâ idoneum est; quia nusquam celerius cancer occupat, aut difficilîus tollitur.

Ratio curationis ejus modi est. Id quod curtum est, in quadratum dirigere oportet, ab interioribus ejus angulis lineas transversas incidere, quæ ceteriorem partem ab ulteriore ex toto diducant: deinde ea quæ sic reposuimus, in unum adducere. Si non satis junguntur, ultra lineas quas antè fecimus, alias duas lunatas & ad plagam conversas immittere, quibus summa tantùm cutis diducatur: sic enim fit, ut facilius quod adducitur, sequi possit: quod non vi cogendum est, sed ita adducendum, ut ex facili subsequatur, & dimissum non multùm recedat.

Interdum tamen ab alterâ parte cutis haud omnino adducta deformem, quem reliquit, locum reddit. Hujus modi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda est. Ergo neque ex imis auribus, neque ex medio naso imisve narium partibus, neque ex angulis labrorum quidquam attrahere tentabimus: utrimque autem petemus, si quid summis auribus, si quid intis, si quid aut medio naso, aut mediis auribus, aut mediis labris deerit. Quæ tamen interdum etiam duobus locis curta esse consueverunt: sed eadem ratio curandi est. Si cartilago in eo quod incisum est, eminent, excidenda est; neque enim aut glutinatur, aut acutò trajicitur. Neque longè tamen excidi debet, ne inter duas oras liberæ cutis,

utrimque coitus puris fieri possit. Tum junctæ oræ inter se suendæ sunt, utrimque cute apprehensâ, & quâ priores lineæ sunt, eâ quoque suturæ injiciendæ sunt. Siccis locis, ut puta naribus, illita spuma argenti satis proficit. In ultérieures verò lunatasque plagas linamentum dandum est, ut caro increscens vulnus impleat: summâque curâ quod ita sutum est, tuendum esse, apparère ex eo potest, quod de cancro supra posui. Ergo etiam tertio quoque die fovendum erit vapore aquæ calidæ, rursusque idem medicamentum injiciendum: ferèque septimo die glutinatum est. Tum suturæ eximi, & ulcus ad sanitatem perduci debet.

2°. Polypum verò qui in naribus nascitur, præcipuè ferro curari jam aliàs posui. Ergo etiam hunc ferramento acuto in modum spathæ factò resolvere ab offe narium cui inhæret, oportet, adhibitâ diligentîâ, ne infrâ cartilago lædatur, in qua difficilis curatio est. Ubi abscisus est, unco ferramento extrahendus est: tum implicitum linamentum, vel aliquid ex penicillo respersendum est medicamento quo sanguis supprimitur, eoque nares leviter implendæ. Sanguine suppresso, linamento ulcusculum purgandum est. Ubi purum est, eò pinna eodem modo quo in aure supra positum est, medicamento illita quo cicatrix inducitur, intus demittenda, donec ex toto id sanescat.

3°. Id autem virium quod ὄζαινα a Græcis vocatur, si medicamentis non cederet, quemadmodum manu curandum esset, apud magnos Chi-

rurgos non reperi. Credo, quia res rarò ad sanitatem satis proficit, quum aliquod in ipsa curatione tormentum habeat. Apud quosdam tamen positum est vel subtilem fistulam, vel enodem scriptorium calamum in narem esse conjiciendum, donec sursum ad os perveniat: tum per id, tenue ferramentum candens dandum esse ad ipsum os, deinde adustum locum purgandum esse æruginæ & melle: ubi purum est, lycio ad sanitatem perducendum. Vel narem incidendam esse ab ima parte ad os, ut & conspici locus possit, & facilius candens ferramentum admoveri: tum sui narem debere, & adustum quidem ulcus eadem ratione curari: suturam verò illini vel spuma argenti, vel alio glutinamento.

SECT. V. 1º. In ore quoque quædam manu curantur: ubi in primis dentes non nunquam moventur, modò propter radicum imbecillitatem, modò propter gingivarum marcescentium vitium. Oportet in utrolibet candens ferramentum gingivis admovèri, ut leviter attingat, non insadat. Adustæ gingivæ melle illinendæ, & mulso eluendæ sunt. Ut pura ulcera esse cœperunt, arida medicamenta infrienda sunt ex his quæ reprimunt.

Si verò dens dolores movet, eximique eum, quia medicamenta nihil adjuvant, placuerit, circumradi debet, ut gingivæ ab eo resolvantur: tum is concutiendus est. Eademque faciendâ, donec bene moveatur: nam dens hærens cum summo periculo evellitur, ac non nunquam maxilla loco movètur: idque etiam majore periculo in superioribus dentibus fit, quia potest tempora

oculosque concutere. Tum si fieri potest manu, si minus, forcipe, dens excipiendus est.

Ac si excus est, antè id foramen vel linamento vel bene accommodato plumbo replendum est, ne sub forcipe confringatur. Rectà verò forceps ducenda est, ne inflexis radicibus os rarum cui dens inhæret, parte aliquâ frangatur: neque ideo nullam ejus rei periculum est, utique in dentibus brevibus qui ferè longiores radices non habent: sæpe enim forceps quum dentem comprehendere non possit, aut frustra comprehendat, os gingivæ prehendit & frangit.

Protinus autem ubi plus sanguinis profluit, scire licet, aliquid ex osse fractum esse. Ergo specillo conquirenda est testa quæ recessit, & volsellâ protrahenda est. Si non sequitur, incidi gingivæ debet, donec labans ossis testa recipiatur. Quod si factum statim non est, sed intumescit extrinsecus maxilla sic, ut is hiare non possit, foris imponendum calidum ex farina & fico cataplasma est, donec ibi pus moveatur: tum incidi gingivæ debet. Pus quoque multum profluens ossis fracti nota est: iraque etiam tum id extrahi convenit: non numquam etiam, eo læso, fistula fit quæ eradi debet.

Dens autem scaber, quâ parte niger est, radendus est, illinendusque rosæ flore contrito, cui gallæ quarta pars, & altera myrrhæ sit adjecta: continendumque ore crebrò vinum meracum: atque in eo casu velandum caput, ambulatione multâ, frictione capitis, cibo non acriter utendum est.

At si ex ictu vel alio casu aliqui labant dentes, auro cum his qui bene hærent vincendi sunt: continendaque ore reprimenda, ut vinum in quo malicorium decoctum, aut in quod galla candens coniecta sit. Si quando etiam in pueris ante alter dens nascitur quàm prior excidat is qui cadere debuit, circumpurgandus & evellendus est; is autem qui natus est in locum prioris, quotidie digito adurgendus, donec ad justam magnitudinem perveniat. Quotiescumque dente exempto radix relicta est, protinus ea quoque ad id factò forcipe quàm *πίσδαρρον* Græci vocant, eximenda est.

2°. Tonsillas autem quæ post inflammationes induruerunt (*ἀντιδιδε* autem a Græcis appellantur,) quum sub levi tunicâ sint, oportet digito circumradere & evellere: si ne sic quidem resolvuntur, hamulo excipere & scalpello excidere: rum ulcus aceto eluere, & illinire vulnus medicamento quo sanguis supprimatur.

3°. Uva si cum inflammatione descendit, dolorique est, & subrubicundi coloris, præcidi sine doloris periculo non potest; solet enim multum sanguinem effundere: itaque melius est his uti quæ aliàs proposita sunt. Si verò inflammatio quidem nulla est, nihilo minùs autem ea ultra justum modum a pituitâ diducta est, & est tenuis, acuta, alba, præcidi debet: itemque si ima livida & crassa, summa verò tenuis est. Neque quidquam commodius est, quàm volsellâ prehendere, sub eaque quod volumus, excidere. Neque enim ullum periculum est, ne plus minusve præcidatur, quum

liceat tantum infra volsellam relinquere, quantum inutile esse manifestum est; idque præcidere quo longior uva est quàm esse naturaliter debet. Post curationem eadem facienda sunt, quæ in ronsillis proximè posui.

4°. Lingua verò quibusdam cum subjectâ parte a primo natali die juncta est, qui ob id ne loqui quidem possunt. Horum extrema lingua volsellâ prehendida est, sub eaque membrana incidenda; magnâ curâ habitâ, ne venæ quæ juxtâ sunt, violentur, & profusione sanguinis noceant. *Reliqua curatio vulneris in superioribus posita est.* Et plerique quidem ubi consanuérunt, loquuntur: ego autem cognovi, qui, succisâ linguâ, quum abunde super dentes eam promeret, non tamen loquendi facultatem consecutus est. Adeò in Medicinâ etiam ubi perpetuum est quod fieri debet, non tamen perpetuum est id, quod sequi conuenit.

5°. Sub lingua quoque interdum aliquid abscedit, quod ferè consistit in tunicâ, doloresque magnos mouet: quod si exiguum est, incidi semel satis est: si majus, summa cutis usque ad tunicam excidenda est, deinde utrimque oræ hamulis excipiendæ, & tunica undique circumdata liberanda est; magnâ diligentîâ per omnem curationem habitâ, ne qua major vena incidatur.

6°. Labra autem sæpe finduntur, eaque res habet cum dolore etiam hanc molestiam, quòd sermo prohibètur, qui subinde eas rimas cum dolore diducendo sanguinem citat. Sed has, si in summo sunt, medicamentis curare commodius est quæ

ad ulcera oris fiunt. Si verò altiùs descendérunt, necessarium est tenui ferramento adurere quod spathæ simile, quasi transcurrere, non imprimi debet. Postea facienda eadem sunt quæ in auribus adustis exposita sunt.

SECT. VI. At in cervíce inter cutem & asperam arteriam tumor increscit, *βρογχικὴν* Græci vocant, quâ modò caro hebes, modò humor aliquis melli aquæve similis, includitur; interdum etiam minutis ossibus pili immisti. Ex quibus quidquid est quod tunicâ continêtur, potest adurentibus medicamentis curari, quibus summa cutis cum superjectâ tunica exurit: quo factò, sive humor est, profluit; sive quid densius, digitis educitur: tum ulcus sub linamentis sanescit.

Sed scalPELLI curatio brevior est. Medio tumore una linea inciditur usque ad tunicam: deinde vitiosus sinus ab integro corpore digito separatur, torusque cum velamento suo eximitur. Tum acêto cui vel salem vel nitrum aliquis adjêcit, eluitur, oræque unâ suturâ junguntur, cæteraque eadem quæ in aliis suturis superinjiciuntur: leniter deinde, ne fauces urgeat, deligatur. Si quando autem tunica eximi non potuerit, intus inspergenda adurentia linamentisque id curandum est, & cæteris pus moventibus.

CAPUT QUARTUM.

SECT. I. Sunt etiam circa umbilicum plura vitia, de quibus propter raritatem inter auctores parum constat. Verisimile est autem id a quoque præ-

termiffum, quod ipfe non cognoverat, a nullo id quod non viderat, fictum.

Commune omnibus eft umbilicum indecorè prominère. Cauſſæ requiruntur: Meges tres has poſuit: modò inteſtinum eò irrumpere, modò omentum, modò humorem. Soſtratus nihil de omento dixit: duobus iisdem adjécit carnem ibi interdum increſcere, eamque modò integram eſſe, modò carcinomati ſimilem. Gorgias ipſe quoque omenti mentionem omiſit: ſed eadem tria cauſatus, ſpiritum quoque interdum eò dixit irrumpere. Heron, omnibus his quattuor poſitis, & omenti mentionem habuit, & ejus quod ſimul & omentum & inteſtinum habuerit. Quid autem horum ſit, his indiciis cognoscitur.

Ubi inteſtinum prolapſum eſt, tumor neque durus, neque mollis eſt, omni frigore non minuitur: non ſolum ſub omni calore, ſed etiam retento ſpiritu, creſcit. Sonat interdum, atque ubi reſupinatus eſt aliquis, delapſo inteſtino, ipſe deſidit. Ubi verò omentum eſt, cætera ſimilia ſunt, tumor mollior ab imâ parte, latus, extenuatus in verticem eſt; ſi quis apprehendit, elabitur. Ubi utrumque eſt, indicia quoque miſta ſunt, & inter utrumque mollities: at caro durior eſt, ſemperque, etiam reſupinato corpore, tumet, prementique non cedit, prioribus facilè cedentibus. Si vitioſa eſt, eaſdem notas habet quas in carcinomate expoſui. Humor autem ſi premitur, circumfluit: at ſpiritus preſſus cedit, ſed protinus redit, reſupinato quoque corpore, tumorem in eadem figurâ tenet.

Ex

Ex his id quod ex spiritu vitium est, medicinam non admittit: caro quoque carcinomati similis cum periculo tractatur; itaque omittenda est. Sana excidi debet, idque vulnus linamentis curari. Humorem quidam, vel inciso summo tumore, effundunt, & vulnus iisdem linamentis curant. In reliquis variæ sententiæ sunt. Ac resupinandum quidem corpus esse, res ipsa testatur, ut in uterum, sive intestinum sive omentum est, delabatur. Sinus verò umbilici tum vacuus a quibusdam duabus regulis excipitur, vehementerque earum capitibus deligatis, ibi emoritur: a quibusdam ad anum acu trajectâ duo lina ducente, deinde utriusque lini duobus capitibus diversæ partes adstringuntur: quod in uva quoque oculi fit; nam, sic adstrictâ eâ id, quod supra vinculum est, moritur.

Adjecerunt quidam ut, antequam vincirent, summum unâ lineâ inciderent exciderentque, quo facilius, digito demisso, quod illuc irrupisset, depellerent; tum deinde vinxerunt. Sed abundè est jubere spiritum continere, ut tumor quantus maximus esse potest, se ostendat, tum imam basim ejus atramento notare, resupinatoque homine, digitis tumorem eum premere, ut si quid in uterum delapsum non est, manu cogatur. Post hæc umbilicum attrahere, & quâ nota atramenti est, lino vehementer adstringere: deinde partem superiorem aut medicamentis aut ferro adurere, donec emoriatur; atque, ut cætera usta, ulcus nutrire. Idque non solum ubi intestinum vel omen-

tum vel utrumque est, sed etiam ubi tumor est, optimè proficit.

Sed antè quædam visenda sunt, ne quod ex vinculo periculum sit. Nam curationi neque infans, neque aut robustus annis aut senex aptus est, sed a septimo ferè anno ad quartum decimum. Deinde ei corpus idoneum est id quod integrum est: at quod mali habitûs est, quodque papulas, impetigines, similiâque habet, idoneum non est.

Levibus quoque tumoribus facilè subvenitur; at in eorum qui nimis magni sunt, curatione periculum est. Tempus autem anni & autumnale & hibernium vitandum est: ver idoneum maximè est, ac prima ætas non alièna est. Præter hæc abstinere pridie debet: neque id satis est; sed alvus quoque ei ducenda est, quo facilis omnia quæ excesserunt, intra alvum considant.

SECT. II. Aquam his qui hydropici sunt, emitti oportere aliàs dixi: nunc quemadmodum id fiat, dicendum. Quidam autem sub umbilico ferè quattuor interpositis digitis in sinistrâ parte, quidam ipso umbilico perforato, id facere consueverunt: quidam cute primùm adustâ, deinde interiore abdomine inciso; quia, quod per ignem divisum est, minùs celeriter coit. Ferramentum autem demittitur, magnâ curâ habitâ, ne qua vena incidatur.

Id tale esse debet, ut ferè tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat: demittendumque ita est, ut membranam quoque transeat quâ caro ab interiore parte finitur: eò tum plumbea aut

anea fistula injicienda est, vel recurvatis in exterioriorem partem labris, vel in mediâ circum surgente quâdam remorâ, ne tota intus delabi possit. Hujus ea pars quæ intrâ, paullò longior esse debet quàm quæ extrâ, ut ultra ulteriorem membranam procedat. Per hanc effundendus humor est: atque ubi major pars ejus evocata est, cludenda demisso linteolo fistula est, & in vulnere, si id ustum non est, relinquenda: deinde per insequentes dies circa singulas heminas emittendum, donec nullum aquæ vestigium appareat.

Quidam tamen etiam non ustâ cute, protinus fistulam recipiunt, & super vulnus spongiam ex aquâ frigidâ expressam vel ex acêto deligant: deinde, postero die rursus fistulam demittunt, quod recens vulnus paullulùm diductum patitur, ut si quid humoris superest, emittatur: idque bis ita fecisse contenti sunt.

SECT. III. Non numquam autem venter icû aliquo perforatur, sequiturque ut intestina devolvantur. Quod ubi incidit, protinus considerandum est, an integra ea sint, deinde an his color suus maneat. Si tenuius intestinum perforatum est, nihil profici posse jam retuli. Latius intestinum sui potest; non quod certa fiducia sit, sed quod dubia spes certâ desperatione sit potior: interdum enim glutinatur. Tum si utrumlibet intestinum lividum, aut pallidum aut nigrum est, (quibus illud quoque necessariò accedit, ut sensu careat) medicîna omnis inanis est. Si verò adhuc ea sui coloris sunt, cum magnâ festinatione succurrendum est; momento enim alienantur externo &

insueto spiritu circumdata. Resupinandus autem homo est coxis erectioribus : & si angustius vulnus est , quàm ut intestina commodè refundantur , incidendum est donec satis pateat. Ac si jam sicciora intestina sunt , perluenda aquâ sunt , cui paullum admodum olei sit adjectum. Tum minister oras vulneris leviter diducere manibus suis , vel etiam duobus hamis membranæ interiori injectis , debet : medicus priora semper intestina quæ posteriora prolapsa sunt , condere. sic , ut orbium singulorum locum server. Repositis omnibus , leniter homo concutiendus est : quo fit , ut per se singula intestina in suas sedes reducantur , & in his consistant.

His conditis , omentum quoque considerandum est , ex quo , si quid jam nigri & emortui est , forfice excidi debet : si quid integrum est , leniter super intestina reduci. Sutura autem neque summæ cutis , neque interioris membranæ per se satis proficit , sed utriusque. Et quidem duobus linis injicienda est & spissior quàm alibi , quia & rumpi faciliùs motu ventris potest , & non æquè magnis inflammationibus pars ea exposita est.

Igitur in duabus acubus fila trajicienda , æque duabus manibus tenendæ : & priùs interiori membranæ sutûra injicienda est sic , ut sinistra manus in dexteriore orâ , dextra in sinisteriore a principio vulneris orsa , ab interjori parte in exteriorem acum immitat. Quo fit ut ab intestinis ea pars semper acuum longè sit quæ acuta , propinqua , quæ re-rusa est. Semel utrâque parte trajectâ , permu-tandæ acus inter manus sunt , ut ea sit in dextrâ

quæ fuit in sinistrâ ; ea veniat in sinistram , quam dextra continuit : iterumque eodem modo per oras immittendæ sunt : atque ita tertio & quarto , deincepsque permutatis inter manus acubus , includenda plaga.

Post hæc eadem fila eademque acus ad cutem transferendæ ; similique ratione ei quoque parti utraq̃ue sutura injicienda , semper ab interiore parte acubus venientibus , semper inter manus trajectis. Dein glutinantia injicienda , quibus aut spongiam , aut succidam lanam ex aceto expressam accedere debere manifestius est , quàm ut semper dicendum sit. Impositis his , leviter deligari venter debet.

SECT. IV. Interdum tamen vel ex ictu aliquo , vel retento diutius spiritu , vel sub gravi fasce interior abdominis membrana , superiore cute integrâ , rumpitur. Quod feminis quoque ex utero sæpe evenire consuevit ; fitque præcipue circa ilia. Sequitur autem , quum superior caro mollis sit , ut non satis intestina contineat , hisque intenta cutis indecore intumescat.

Atque id quoque aliter ab aliis curatur. Quidam enim per acum duobus linis ad imam basim immisissis , sic utrimque devinciunt , quemadmodum & in umbilico & in uvâ positum est , ut quidquid supra vinculum est , emoriatur : quidam medium tumorem excidunt ad similitudinem myrtacei folii : quod semper eodem modo servandum esse jam posui , & tum oras suturâ jungunt.

Commodissimum est autem , resupinato corpore , experiri manu , quâ parte is tumor maximè

cedat; quia necesse est eâ parte rupta membrana sit, quâque integra est, eâ magis obnitatur: tum quâ rupta videbitur, immittendæ scalpello duæ lineæ sunt, ut, exciso medio, interior membrana utrimque recentem plagam habeat; quia quod vetus est, suturâ non coit, loco patefacto. Si quâ parte membrana non novam plagam sed veterem habet, tenuis excidenda habena est, quæ tantum oras ejus exulceret. Cætera quæ ad suturam reliquamque curationem pertinent, suprâ comprehensa sunt.

Præter hæc evenit ut in quorundam ventribus varices sint: quarum quia nulla alia curatio est, quàm quæ in cruribus esse consuêvit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eò differo.

CAPUT TERTIUM.

VENIO autem ad ea quæ in naturalibus partibus circa testiculos oriri solent: quæ quò faciliùs explicem, priùs ipsius loci natura paucis proponenda est.

SECT. I. Igitur testiculi simile quiddam glandulis habent: nam sanguinem non emittunt, & omni sensu carent: dolent autem in icribus & inflammationibus tunicarum quibus hi continentur. Dependent verò ab inguinibus per singulos nervos, quos κρεμασθήρας Græci nominant, cum quorum utroque binæ descendunt & venæ & arteriæ. Hi autem tunicâ conteguntur tenui, nervosâ, sine sanguine, albâ, quæ ελυτροειδής a Græcis nominatur: super eam valentior tunica est, quæ in-

teriori vehementer imâ parte inhæret : *δαρτον* Græci vocant. Multæ deinde membranulæ venas & arterias eosque nervos comprehendunt; atque inter duas quoque tunicas superioribus partibus tenues parvulæque sunt.

Hactenus propria utrique testiculo & velamenta & auxilia sunt : communis deinde utrique omnibusque interioribus sinus est, qui jam conspicitur a nobis : *ὄσχεδὸν* Græci, *scrotum* nostri vocant; isque ab imâ parte mediis tunicis leviter innexus, a superiore tantum circumdatus est.

Sub hoc igitur plura vitia esse consueverunt : quæ modò, ruptis tunicis quas ab inguinibus incipere proposui, modò his integris, fiunt. Si quidem interdum vel ex morbo primum inflammatur, deinde postea pondere abrumpitur, vel ex ictu aliquo protinus rumpitur tunica quæ diducere ab inferioribus partibus intestina debuit; tum pondere eò devolvitur aut omentum aut etiam intestinum : idque, ibi repertâ viâ, paulatim ab inguinibus in inferiores quoque partes demissum, subinde nervosas tunicas, & eas ejus rei patientes, diducit : ob id *ἐντεροκήλην* & *ἐπιπλοκήλην* Græci vocant : apud nos indecorum, sed commûne his *Herniæ* nomen est.

Deinde si descendit omentum, numquam in scroto tumor tollitur, sive inedia fuit, sive corpus huc illucve conversum, aut alio quovis modo collocatum : itemque, si retentus est spiritus, non magnopere increscit; tactu verò inæqualis est, & mollis & lubricus.

At si intestinum quoque descendit, tumor is

sine inflammatione modò minuitur, modò increscit: estque ferè sine dolore; &, quum con-
quiescit aliquis aut jacet, interdum ex toro de-
sìdit, interdum sic discutitur, ut in scroto exigua
reliquiæ maneant; at sub clamore & satietate, &
si sub aliquo pondere is homo nisus est, crescit;
frigore omni contrahitur, calore diffunditur;
estque tum scrotum & rotundum, & tactu læve;
idque quod subest, lubricum est: si pressum est,
ad unguen revertitur; dimissumque iterum cum
quodam quasi murmure devolvitur. Et id quidem
in levioribus malis evenit: non numquam autem,
stercore accepto, vastiùs tumet, retróque com-
pelli non potest, affertque tum dolorem & scroto,
& inguinibus & abdomini. Non numquam sto-
machus quoque affectus primùm rufam bilem per
os reddit, deinde viridem, quibusdam etiam ni-
gram.

Integris verò membranis, interdum eam par-
tem humor distringit. Atque ejus quoque species
duæ sunt: nam vel inter tunicas is increscit, vel
in membranis quæ ibi circa venas & arterias sunt,
ubi hæ gravatæ occalluérunt.

Ac ne ei quidem humori qui inter tunicas est,
una sedes est: nam modò inter summam & me-
diam, modò inter mediam & imam consistit.
Græci communi nomine quidquid est, *ὕδρικήλην*
appellant: nostri verò, scilicet nullis discriminibus
satis cognitis, hoc quoque sub eodem nomine quo
priora, habent.

Signa autem quædam communia sunt, quædam
propria. Communia, quibus humor deprehendi-

ur; propria, quibus locus. Humorem subesse discimus, si tumor est numquam ex toto se remittens, sed interdum levior aut propter famem aut propter febriculam, maximèque in pueris; isque mollis est, si non nimius humor subest; at si is vehementer increvit, renititur sic, ut uter repletus & arctè adstrictus. Venæ quoque in scroto inflantur, &, si digito pressimus, cedit humor, circumfluensque id quod non premitur, attollit, & tanquam in vitro cornuve per scrotum apparet, isque (quantum in ipso est) sine dolore est.

Sedes autem ejus sic deprehenditur. Si inter summam medianque tunicam est, cum digitis duobus pressimus, paullatim humor inter eos revertens subit; scrotum spissius & albidius est: si ducitur, aut nihil, aut paullulum intenditur; testiculus eâ parte neque nisu neque tactu sentitur. At si sub mediâ tunicâ est, intentum scrotum magis se attollit, adeò ut superior coles sub tumore eo delitescat.

Præter hæc, æquè integris tunicis ramex innascitur: *κισσοκίλην* Græci appellant, quum venæ intumescunt: eæ quoque intortæ conglomeratæque ad superiorem partem, vel ipsum scrotum implent, vel mediam tunicam vel imam: interdum etiam sub imâ tunicâ circa ipsum testiculum nervumque ejus increscunt. Ex his eæ quæ in ipso scroto sunt, oculis patent: hæ verò quæ mediæ imæve tunicæ insident, ut magis conditæ, non æquè quidem cernuntur; sed tamen etiam visui subjectæ sunt, præterquam etiam quòd & tumoris

aliquid est pro venarum magnitudine & modo : & id prementi magis renititur , ac per ipsos venarum toros inæquale est ; & quâ parte id est , testiculus magis iusto dependet . Quum verò etiam super ipsum testiculum nervumque ejus id malum incrêvit , aliquantò longiùs testiculus ipse descendit , minorque altero fit , ut pote alimento amisso .

Rarò , sed aliquando caro quoque inter tunicas increscit : *σαρκώλην* Græci vocant .

Interdum etiam ex inflammatione tumet ipse testiculus , ac febres quoque affert ; & nisi celeriter ea inflammatio conquiêvit , dolor ad inguina atque ilia pervenit , partesque hæ intumescunt ; & nervus ex quo testiculus dependet , plenior fit , simulque indurescit .

Super hæc inguen quoque non numquam ramices implent : *bubonocêlen* appellant .

SECT. II. His cognitis , de curatione dicendum est , in qua quædam communia omnium sunt , quædam propria singulorum . Priùs de communibus dicam . Loquar autem nunc de his quæ scapellum desiderant : nam quæ vel sanari non possint , vel aliter nutriri debeant , dicendum erit simul atque ad species singulas venero .

Inciditur autem interdum inguen , interdum scrotum . In utrâque curatione homo ante per triduum bibere aquam , pridie abstinêre etiam a cibo debet : ipso autem die collocari supînus ; deinde si inguen incidendum est , idque jam pube contegitur , antè radendum est , & tunc extenso scroto ut cutis inguinis intenta sit , id incidendum sub imo ventre , quâ cum abdomine tunicæ inferiores

committuntur. Aperiendum autem audacter est, donec summa tunica quæ ipsius scroti est, incidatur, perveniaturque ad eam quæ media est.

Plagâ factâ, foramen deorsum versûs subest. In id demittendus est sinistræ manus digitus index, ut, diductis intervenientibus membranulis, sinum laxet. Minister autem sinistrâ manu comprehenso scroto, sursum versûs id debet extendere, & quàm maximè ab inguinibus abducere; primùm cum ipso testiculo, dum medicus omnes membranulas quæ supra median tunicam sunt, si digito diducere non potest, scalpello absçidat: deinde sine eo, ut is elapsus ipsi plagæ jungatur, digitoque inde promatur, & super ventrem cum duabus suis tunicis collocetur. Inde si qua vitiosa sunt, circumcidenda sunt: in quibus quum multæ venæ discurrant, tenuiores quidem præcidi protinus possunt: majores verò antè longiore lino deligandæ sunt, ne periculosè sanguinem fundant.

Si media tunica vexata erit, aut sub ea malum increverit, excidenda ea erit sic, ut altè ad ipsum inguen præcidatur. Infrâ tamen non tota demenda est: nam quod ad basim testiculi vehementer cum imâ tunicâ connexum est, excidi sine summo periculo non potest; itaque ibi relinquendum est.

Idem in imâ quoque tunicâ, si læsa ea est, faciendum est. Sed non a summâ inguinis plagâ, verùm infrâ paullulum ea absçidenda, ne, læsâ abdominis membranâ inflammationes moveat. Neque tamen nimium ex ea sursum relinquendum est, ne postea sinuètur, & sedem eidem malo præstet.

Purgatus itaque testiculus per ipsam plagam, cum venis & arteriis & nervo suo leniter demittendus est; videndumque ne sanguis in scrotum descendat, neve concretus aliquo loco maneat. Quæ ita fiunt, si venis vinciendo medicus propperit: lina quibus capita earum continebuntur, extra plagam dependere debebunt; quæ, pure orto, sine ullo dolore excident. Ipsi autem plagæ injiciendæ duæ fibulæ sunt, & insuper medicamentum quo glutinetur.

Solet interdum ab alterâ orâ necessarium esse aliquid excidi, ut cicatrix major & latior fiat. Quod ubi incidit, linamenta super non fulcienda, sed leviter tantum ponenda sunt, supraque ea quæ inflammationem repellant, id est, ex aceto vel lanâ succidâ vel spongiâ: cætera eadem quæ ubi pus moveri debet, adhibenda sunt.

At quum infra incidi oportet, resupinato homine, subjicienda sub scroto sinistra manus est, deinde id vehementer apprehendendum & incidendum. Si parvulum est quod nocet, modicè, ut tertia pars integra ad sustinendum testiculum infra relinquatur: si majus est, etiam amplius, ut paulum tantummodò ad anum cui testiculus insidere possit, integrum maneat. Sed primò rectus scalpellus quàm levissimâ manu teneri debet, donec scrotum ipsum diducat; tum inclinandus mucro est, ut, transversas membranas secet, quæ inter summam mediamque tunicam sunt.

At si vitium in proximo est, mediam tunicam attingi non oportet: si sub illa quoque conditur, etiam illa incidenda est, sicut tertia quoque

si illa vitium tegit. Ubi cumque autem repertum malum est, ministrum ab inferiore parte exprimere moderatè scrotum oportet, medicum digito manubriolove scalpelli diductam inferiorem partem tunicæ extrà collocare; deinde eam ferramento quod ob similitudinem *corvum* vocant, incidere sic, ut in eadem intrare duo digiti, index & medius, possint. His deinde confectis, excipienda reliqua pars tunicæ, & inter digitos scalpelli immittendus est, eximendumque aut effundendum quidquid est noxium.

Quamcumque autem tunicam quis violavit, illam quoque debet excidere, ac mediam quidem (ut suprâ dixi) quàm altissimè ab inguine, imam autem paullo infrâ. Cæterum ante quàm hæ excidantur, venæ quoque vinciri lino summæ debent, & ejus lini capita extra plagam relinquenda sunt, sicut in illis quoque venis quæ id requisierint.

Eo factò, testiculus intus reponendus est, oræque scroti suturis inter se committendæ, neque iis paucis, ne parum glutinentur, & longior fiat curatio; neque multis, ne inflammationem augeant. Atque hic quoque videndum est, ne quid in scroto sanguinis maneat; tum imponenda glutinantia sunt.

Si quando autem in scrotum sanguis defluxit, aliquidve concrêtum ex eo decidit, incidi subter id debet; purgatòque eo, spongia acri acêto madens circumdari. Deligatum autem vulnus omne quod ex his causis factum est, si dolor nullus est, quinque primis diebus non est resolvendum; sed

bis die tantum aceto irrorandum lanâ vel spongiâ : si dolor est , tertio die resolvendum , & ubi fibulæ sunt , hæ incidendæ ; ubi linamentum , id immutandum est : rosâque & vino madefaciendum id quod imponitur.

Si inflammatio increscit , adjiciendum prioribus cataplasma ex lenticulâ & melle , vel ex malicorio quod in austero vino coctum sit , vel ex his mistis. Si sub his inflammatio non conquierit , post diem quintum multâ calidâ aquâ vulnus fovendum , donec scrotum ipsum & extenuetur , & rugosius fiat : tum imponendum cataplasma ex triticeâ farinâ , cui resina pinea adjecta sit : quæ ipsa , si robustus curatur , ex aceto , si tener , ex melle coquenda sunt. Neque dubium est , quodcumque vitium fuit , si magna inflammatio est , quin ea quæ pus movent , imponendâ sint.

Quod si pus in ipso scroto ortum est , paullulum id incidi debet , ut exitus detur ; linamentumque eatenus imponendum est , ut foramen tegat. Inflammatione finitâ , propter nervos priore cataplasmate , dein cerato utendum est.

Hæc propriè ad ejus modi vulnera pertinent. Cetera & in curatione , & in victu similia his esse debent , quæ in alio quòque vulnerum genere præcepimus.

SECT. III. His propositis , ad singulas species veniendum est.

Ac si cui parvulo puero intestinum descendit , antè scalpellum experienda vincitura est. Fascia ejus rei causâ fit , cui imo loco pila affusa est ex panniculis facta , quæ ad repellendum intestinum ipsi

illi subicitur, deinde reliqua fasciæ pars arcuè circumdatur, sub quo sæpe & intus compellitur intestinum, & inter se tunicæ glutinantur. Rursus si ætas processit, multumque intestini descendisse ex tumore magno patet, adjiciunturque dolores & vomitus, (quæ ex stercore eò delapso ferè accidunt,) scalpellum adhiberi sine pernicio non posse manifestum est: levandum tantùm modè malum, & per alias curationes extrahendum est.

Sanguis mitti ex brachio debet; deinde, si vires patiuntur, imperanda tridui abstinentia est: si minùs, certè pro vi corporis quàm longissima. Eodem verò tempore supèrhabendum cataplasma ex lini semine, quod antè aliquis ex mulso decoxerit. Posthæc & farina hordeacea cum resinâ injicienda, & is demittendus in solium aquæ calidæ, cui oleum quoque adjectum sit; dandumque aliquid cibi levis & calidi. Quidam etiam album ducunt: id deducere aliquid in scrotum potest, educere ex eo non potest. Per ea verò quæ supra scripta sunt, levato malo, si quando aliàs dolor reverterit, eadem erunt faciendâ.

Sine dolore quoque si multa intestina prolapsa sunt, secari supervacuum est, non quòd excludi a scroto non possint, (nisi tamen id inflammatio prohibuit,) sed quòd repulsa inguinibus immorentur, ibique tumorem excitent; atque ita fiat mali non finis, sed mutatio.

At in eo quem scalpello curari oportebit, simul atque ad mediam tunicam vulnus in inguine factum pervenerit, duobus hamulis ea juxta ipsas oras apprehendi debet, dum, educâs omnibus

membranulis, medicus eam liberat. Neque enim nisi cum periculo læditur, quæ excidenda est, quum intestinum esse nisi sub ea non possit. Ubi diducta autem erit, ab inguine usque ad testiculum incidere debet sic, ne is ipse lædatur; tum excidi. Ferè tamen hanc curationem puerilis ætas & modicum malum recipit.

Si vir robustus est, majusque id vitium est; extrahi testiculus non debet, sed in suâ sede permanere. Id hoc modo fit. Inguen eadem ratione usque ad mediam tunicam scalpello aperitur, eaque tunica eodem modo duobus hamis excipitur sic, ut a ministro testiculus catenus contineatur, ne per vulnus exeat: tum ea tunica deorsum versus scalpello incidatur, sub eâque index digitus sinistrae manûs ad imum testiculum demittitur, eumque ad plagam compellit: deinde dextræ manûs duo digiti, pollex atque index, venam & arteriam & nervum, tunicamque eorum a superiore tunica diducunt. Quod si aliqua membrana prohibent, scalpello resolvuntur, donec ante oculos tota jam tunica sit. Excisis quæ excidenda sunt, repositoque testiculo, ab orâ quoque ejus vulneris quod in inguine est, demenda habenula paullo latior est; quo major plaga sit, & plus creare carnis possit.

SECT. IV. At si omentum descendit, eodem quidem modo quo supra scriptum est, aperiendum inguen, diducendæque tunicae sunt.

Considerandum autem est, majorne ejus modus, an exiguus sit. Nam quod parvulum est, super inguen in uterum vel digito vel averso spe-

cillo repellendum est : si plus est, sinere oportet dependere, quantum ex utero prolapsum est, idque adurentibus medicamentis illinere, donec emoriatur & excidat.

Quidam hinc quoque duo lina acu trajiciunt, binisque singulorum capitibus diversas partes adstringunt, sub quo æquè, sed tardiùs emoritur. Adjiciatur tamen hinc quoque celeritati, si omentum supra vinculum illinitur medicamentis quæ sic exedunt, ne erodant: *σπλινα* Græci vocant.

Fuerunt etiam qui omentum forfice præciderent, quod in parvulo non est necessarium: si majus est, potest profusionem sanguinis facere; si quidem omentum quoque venis quibusdam etiam majoribus illigatum est. Neque verò si, disciso ventre, id prolapsum forfice præciditur, quum & emortuum sit, & aliter tutius avelli non possit: inde huc exemplum transferendum est.

Vulnus autem curari, si reductum omentum est, suturâ debet: si id amplius fluit, & extrâ emortuum est, excisis oris, sicut suprâ propositum est.

Si verò humor intus est, incidendum est, in pueris quidem inguen, nisi in his quoque liquoris ejus major modus id prohibet: in viris verò & tubicumque multus humor subest, scrotum. Deinde si inguen incisum est, eò protractis tunicis, humor effundi debet: si scrotum, & sub hoc protinus vitium est, nihil aliud quàm humor est effundendus, abscindendæque membranæ sunt, si quæ eum continuèrunt: deinde eluendum id ex aquâ quæ vel salem adjectum vel nitrum habeat: si sub me-

diâ imâve tunicâ , totæ hæ extra scrotum collocandæ excidendæque sunt.

SECT. V. Ramex autem , si super ipsum scrotum est , adurendus est tenuibus & acutis fermentis quæ ipsis venis infigantur , cum eo ne amplius quàm has urant ; maximéque ubi inter se implicatæ glomerantur , eò ferrum admovendum est : tum supèr farîna ex aquâ frigidâ subacta injicienda est , utendumque eo vinculo quod idoneum esse ani curationibus posui. Tertio die lentacula cum melle imponenda est : post , ejectis crustis , ulcera melle purganda , rosâ implenda , & ad cicatricem aridis linamentis perducenda sunt.

Quibus verò super mediam tunicam venæ tument , incidendum inguen est , atque tunica promenda ; ab eâque venæ digito vel manubriolo scalpelli separandæ. Qua parte inhærebunt , eâ & ab superiore & ab inferiore parte lino vinciendæ ; tum sub ipsis vinculis præcidendæ , reponendusque testiculus est. At ubi supra tertiam tunicam ramex insêdit , mediam excîdi necesse est : deinde , si duæ tresve venæ tument , & ita pars aliqua obsidetur , ut major eo vitio vacet , idem faciendum quod suprâ scriptum est ; ut ab inguine & a testiculo deligatæ venæ præcidantur , isque condatur.

Sin totum id ramex obsederit , per plagam demittendus digitus index erit , subjiciendusque venis sic , ut paullatim eas protrahat æquè adducendo , donec is testiculus par alteri fiat. Tum fibulæ oris sic injiciendæ , ut simul eas quoque venas com-

prehendant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriori parte oram vulneris perforat : tum non per ipsam venam , sed per membranam ejus immittitur ; per eamque in alteram oram compellitur. Venæ vulnerari non debent , ne sanguinem fundant.

Membrana semper inter has venas est , ac neque periculum affert ; & filo comprehensas illas abundè tenet : itaque etiam satis est duas fibulas esse : tum venæ , quæcumque protractæ sunt , in ipsum inguen averso specillo compelli debent. Solvendi fibulas tempus , inflammatione finita & purgato vulnere , est , ut unâ simul & oras & venas cicatrix devinciatur.

Ubi verò inter imam tunicam & ipsum testiculum nervumque ejus ramex ortus est , una curatio est , quæ totum testiculum abscidit. Nam neque ad generationem quidquam is confert , & omnibus indecorè , quibusdam etiam cum dolore dependet. Sed tum quoque inguen incidendum , media tunica promenda atque excidenda est : idem imæ faciendum , nervusque ex quo testiculus dependet , præcidendus. Post id venæ & arteriæ ad inguen lino deligandæ , & infra vinculum abscidendæ sunt.

Caro quoque , si quando inter tunicas incrévit , nihil dubii est , quin eximenda sit ; sed id , ipso scroto inciso , fieri commodius est.

At si nervus indurascit , curari res neque manu neque medicamento potest. Urgent enim febres ardentes , & aut virides aut nigri vomitus : præter hæc ingens sitis , & linguæ aspritudo , ferèque a die tertio spumans bilis alvo cum rosione redditur.

Atque neque assumi facilè cibus, neque contineri potest, neque multo post extremæ partes frigesunt, tremor oritur, manus sine ratione extenduntur; deinde in fronte frigidus sudor, eumque mors sequitur.

Ubi verò in ipso inguine ramex est, si tumor modicus est, id semel incidi; si major, duabus lineis debet, ut medium excidatur: deinde, non extracto testiculo, sicut intestinis quoque prolapsis interdum fieri docui, colligendæ venæ vincientæque ubi tunicis inhærebunt, & sub his nodis præcidendæ sunt. Neque quidquam novi curatio vulneris ejus requirit.

SECT. VI. Ab his ad ea transeundum est, quæ in cole ipso fiunt. In quo si glans nuda est, vultque aliquis eam decõris causâ tegere, fieri potest; sed expeditius in puero quàm in viro: in eo cui id naturale est, quàm in eo qui quarundam gentium more circumcõsus est: in eo cui glans parva, juxtâque eam cutis spatiosior, brevis verò ipse coles est, quàm in quo contraria his sunt.

Curatio autem eorum quibus id naturale est, ejus modi est. Cutis circa glandemprehenditur & extenditur, donec illam ipsam condat; ibique deligatur. Deinde juxta pubem in orbem tergus inciditur, donec coles nudetur; quo factò, cutis ad vinculum inclinatur, magnâque curâ cavetur ne vel urînæ iter, vel venæ quæ ibi sunt, incendantur; nudaturque circa pubem velut circulus, eoque super linamenta dantur, ut caro increseat & id impleat, satisque velamenti suprâ latitudo plagæ præstet. Sed donec cicatrix sit, vincuntur

esse id debet, in medio tantum relicto exiguo urinae itinere.

At in eo qui circumciscus est, sub circulo glandis scalpello diducenda cutis ab interiore cole est. Non ita verò dolet; quia, summo soluto, deduci deorsum usque ad pubem manu potest: neque ideo sanguis profluit. Resoluta autem cutis rursus extenditur ultra glandem: tum multâ frigidâ aquâ fovetur, emplastroque circumdatur quod valentem inflammationem reprimat. Proximis diebus abstinere, donec propè a fame victus sit, ne forte eam partem quæ inflammata est, satietas excitet. Ubi jam sine inflammatione est, deligari debet a pube usque glandis circulum: super glandem autem, averso emplastro imposito, induci. Sic enim fit ut inferior pars glutinetur; superior ita sanescat, ne inhæreat.

Contrâ si glans ita contacta est, ut nudari non possit: quod vitium Græci *επισσιον* appellant, aperienda est; quod hoc modo fit. Subter a summâ orâ cutis inciditur rectâ lineâ usque ad frenum, atque ita superius tergo relaxatum cedere retrò potest. Quòd si parum sic profectum est, aut propter angustias aut propter duritiem tergoris, protinus triangulâ formâ cutis ab inferiore parte excidenda est sic, ut vertex ejus ad frenum basis in tergo extremo sit: tum superdanda linamenta sunt aliquaque medicamenta quæ ad sanitatem perducant. Necessarium autem est, donec cicatrix sit, conquiescere: nam ambulatio atterendo ulcus sordidum reddit.

Infibulare quoque adolescentulos interdum vo-

cis interdum valetudinis causâ , quidam consuerunt : ejusque hæc ratio est. Cutis quæ super glandem est , extenditur , notaturque utrimque a lateribus atramento quâ perforetur ; deinde remittitur. Si super glandem notæ revertuntur , nimis apprehensum est , & ultrâ notari debet : si glans ab his libera est , is locus idoneus fibulæ est. Tum quâ notæ sunt , cutis acu filum ducente transfuitur , ejusque fili capita inter se deligantur , quotidieque id movetur , donec circa foramina cicatriculæ fiant. Ubi hæ confirmatæ sunt , exempto filo , fibula inditur quæ quo levior eo melior est. Sed hoc quidem sæpius inter supervacua quàm inter necessaria est.

SECT. VII. Res verò interdum cogit emoliri manu urinam ; quum illa non redditur , aut quia senectute iter ejus collapsum est , aut quia calculus vel concrētum aliquid ex sanguine intus se opposuit : ac mediocris quoque inflammatio sæpe eam reddi naturaliter prohibet : idque non in viris tantum modò , sed in feminis quoque interdum necessarium est. Ergo aneæ fistulæ fiunt , quæ ut omni corpori , ampliori minorique , sufficient , ad mares tres , ad feminas duæ medico habendæ sunt. Ex virilibus maxima decem & quinque est digitorum , media duodecim , minima novem : ex muliebribus , major novem , minor sex. Incurvas verò esse eas paullum , sed magis viriles oportet , lævesque admodum ; ac neque nimis plenas , neque nimis tenues.

Homo tum resupinus , eo modo quo in curatione ani figuratur , super subsellium aut lecturam

collocandus est. Medicus autem a dextro latere, sinistrâ quidem manu colem masculi continere, dextrâ vero fistulam demittere in iter urinae debet: atque ubi ad cervicem vesicae ventum est, simul cum cole fistulam inclinatam in ipsam vesicam compellere, eamque, urinam redditam, recipere. Femina brevius urinae iter & rectius habet, quod mammulae simile inter imas oras super naturale positum, non minus saepe auxilii eget, aliquanto minus difficultatis exhibet.

Non numquam etiam prolapsus in ipsam fistulam calculus, qui subinde eam extenuatur, non longè ab exitu inhærescit. Eum, si fieri potest, oportet evellere, vel oriculario specillo, vel eo ferramento quo in sectione calculus protrahitur. Si id fieri non potuit, cutis præputii extréma quam plurimum attrahenda, & condita glande, lino vincienda est: deinde a latere rectam plagam coles incidendus, & calculus eximendus est; tum cutis remittenda. Sic enim fit, ut incisum colem integra pars cutis contegat, & urina naturaliter profluat.

SECT. VIII. Quum vesicae verò calculique facta mentio sit, locus ipse exigere videtur, ut subjiciam, quæ curatio calculosis, quum aliter succurri non potest, adhibeatur. Ad quam festinare, quum præceptum sit, nullo modo convenit. Ac neque omni tempore, neque in omni ætate, neque in omni vitio id experiendum est, sed solo vere, in eo corpore quod jam novem annos, nondum quattuordecim excessit; & si tantum mali subest, ut neque medicamentis vinci possit, neque vel jam

jam trahi posse videatur, quo minùs interposito aliquo spatio interimat. Non quo tamen non interdum etiam temeraria medicîna proficiat, sed quo sæpius utique in hoc fallat, in quo plura & genera & tempora periculi sunt: quæ simul cum ipsâ curatione proponam.

Igitur ubi ultima experiri statutum est, antè aliquot diebus victu corpus præparandum est, ut modicos, ut salùbres cibos, ut minimè glutinosos assumat, ut aquam bibat. Ambulandi verò inter hæc exercitatione utatur, quo magis calculus ad vesicæ cervicem descendat. Quod an inciderit, digitis quoque, sicut in curatione docebo, in anum demissis, cognoscitur. Ubi ejus rei fides est, pridie is puer in jejunio continendus est, & tum loco calido curatio adhibenda; quæ hoc modo ordinatur.

Homo prævalens & peritus in sedili alto consistet, supinumque eum & aversum, super genua sua coxis ejus collocatis, comprehendit, reductisque ejus cruribus, ipsum quoque jubet, manibus ad suos poplites datis, eos quàm maximè possit attrahere, simulque ipse sic eòs continet. Quòd si robustius corpus ejus est qui curatur, duobus sedilibus junctis duo valentes insident, quorum & sedilia & interiora crura inter se deligantur, ne diduci possint. Tum is super duorum genua eodem modo collocatur, atque alter prout consedit sinistrum crus ejus, alter dextrum, simulque ipse poplites suos attrahit. Sive autem unus sive duo continent, super humeros ejus suis pectoribus incumbunt. Ex quibus evenit, ut inter ilia sinus super pubem sine ullis
rugis

tugis sit extensus, &, in angustum compulsâ vesicâ, facilius calculus capi possit. Præter hæc etiamnum a lateribus duo valentes objiciuntur, qui circumstantes labare vel unum vel duos qui puerum continent, non sinunt.

Medicus deinde, diligenter unguibus circumcisis, sedet: is sinistra manûs duos digitos indicem & medium, leniter unctos oleo, prius unum deinde alterum in anum ejus demittit, dextraque digitos super anum abdomen leniter imponit, ne si utrimque digiti circa calculum vehementer concurrerint, vesicam lædant. Neque verò festinanter in hac re, ut in plerisque, agendum est; sed ita ut quàm maximè id tutò fiat: nam læsa vesica nervorum distentiones cum periculo mortis excitat. Ac primùm circa cervicem quæritur calculus: ubi repertus est, minore negotio expellitur. Et ideo dixi, ne curandum quidem, nisi quum hoc indicium suis cognitum est. Si verò aut ibi non fuit, aut recessit retrò, digiti ad ultimam vesicam dantur, paulatimque dextra quoque manus ejus ultrà translata subsequitur.

Atque ubi repertus est calculus, qui necesse est in manus incidat, eo curiosiùs deducatur, quo minor læviorque est; ne effugiat, neque sæpius agitanda vesica sit. Ergo ultra calculum dextra semper manus ejus opponitur, sinistra digitis deorsum eum compellit; donec ad cervicem pervenitur: in quam, si oblongus est, sic compellendus est, ut pronus exeat: si planus, sic ut transversus sit: si quadratus, ut duobus angulis seadeat: si alterâ parte plenior, sic ut priùs eâ quâ

tenuior sit, evadat. In rotundo nihil interesse ex ipsâ figurâ pater, nisi si lævior alterâ parte est, ut ea antecêdar.

Quum jam eò vênit, incîdi super vesicæ cervicem juxta anum cutis plagâ lunatâ usque ad cervicem vesicæ debet, cornibus ad coxas spectantibus paullum; deinde eâ parte quâ resîma plaga est, etiamnum sub cute altera transversa plaga faciendâ est, quâ cervix aperiatur, donec urinæ iter pateat sic, ut plaga paullo major quàm calculus sit. Nam qui meatum fistulæ, quam illo loco *εὐρορραδα* Græci vocant, parum patefaciunt, cum majore periculo eòdem revolvuntur; quia calculus iter, quum vi promitur, facit, nisi accipit: idque etiam perniciosius est, si figura quoque calculi vel aspritudo aliquid eò contulit. Ex quo & sanguinis profusio, & distentiō nervorum fieri potest. Quæ si quis evasit, multo tamen patientiorem fistulam habiturus est, ruptâ cervicē, quàm habuisset incisâ.

Quum verò patefacta est, in conspectum calculus venit, in cuius colore nullum discrîmen est. Ipse si exiguus est, digitis ab alterâ parte propelli, ab alterâ protrahi potest. Si major, injiciendus a superiore ei parte uncus est, ejus rei causâ factus. Is est ad extremum tenuis, in semicirculi speciem retusæ latitudinis, ab exteriori parte lævis quâ corpori jungitur, ab interiori asper, quâ calculum attingit. Isque longior potiùs esse debet: nam brevior extrahendi vim non habet. Ubi injectus est, in utrumque latus inclinandus est, ut appareat calculus & teneatur; quia si apprehensus est,

ille simul inclinatur. Ideoque eo minore opus est, ne, quum adduci uncus cœperit, calculus intus effugiat, hic in oram vulneris incidat, eamque convulneret. In qua re quod hęc periculum esset, jam suprâ proposui.

Ubi satis teneri calculum patet, eodem pænè momento triplex motus adhibendus est, in utrumque latus, deinde extra, sic tamen ut leniter id fiat, paullumque primò calculus attrahatur: quo factò, attollendus uncus extremus est, uti intus magis maneat, faciliusque illum producat. Quod si aliquando a superiore parte calculus parum commodè comprehenditur, a latere erit apprehendendus. Hęc est simplicissima curatio.

Sed varietas rerum quasdam etiamnum animadversiones desiderat. Sunt enim quidam non asperi tantum modò, sed spinosi quoque calculi, qui per se quidem delapsi in cervicem, sine ullo periculo eximuntur. In vesicâ verò non tutò vel hi conquiruntur vel attrahuntur; quoniam ubi illam convulnerant, ex distentione nervorum mortem maturant: multòque magis, si spina aliqua vesicæ inhæret, eamque quum deduceretur, duplicavit. Colligitur autem eo quòd difficilius urina redditur, in cervice calculum esse; eo quod cruenta destillat, illum esse spinosum: maximèque id sub digitis quoque experiendum est, neque adhibenda manus, nisi id constitit. Ac tum quoque leniter intus digiti objiciendi, ne violenter promovendo convulnerent: tum incidendum.

Multi hęc quoque scalpello usi sunt. Meges (quoniam is infirmior est, potestque in aliqua prominentia

incidere, inciséque super illam corpore, quâ cavum subest, non secare, sed relinquere quod iterum incidi necesse sit) ferramentum fecit rectum, in summâ parte labrosum, in imâ semicirculatum acutumque. Id receptum inter duos digitos indicem ac medium, super pollice imposito, sic deprimebat, ut simul cum carne, si quid ex calculo prominebat, incideret. Quo consequebatur, ut semel quantum satis esset, aperiret. Quocumque autem modo cervix ea parte secta est, leniter extrahi, quod asperum est, debet, nullâ propter festinationem vi admotâ.

At calculus arenosus, & antè curationem manifestus est, quoniam & urîna quæ redditur, arenosa est; & in ipsâ curatione, quoniam inter subjectos digitos neque æquè sed leniter renititur, & insuper dilabitur.

Item molles calculos, & ex pluribus minutisque, sed inter se parum adstrictis compositos, indicat urîna secum trahens quasdam quasi squamulas. Hos omnes, leniter permutatis subinde digitorum vicibus, sic oportet adducere, ne vesicam lædant, neve intus aliquæ dissipatæ reliquæ maneat, quæ postmodum curationi difficultatem faciant. Quidquid autem ex his in conspectum venit, vel digitis vel unco eximendum est.

At si plures calculi sunt, singuli protrahi debent; sic tamen, ut si quis exiguus supererit, potius relinquatur. Si quidem in vesicâ difficulter invenitur; inventusque celeriter effugit. Ita longâ inquisitione vesicâ læditur, excitatque inflammationes mortiferas, adèò ut quidam non secti, quum

diu frustra que per digitos vesica esset agitata, decesserint. Quibus accedit etiam, quod exiguus calculus ad plagam urinam postea promovetur & excidit.

Si quando autem is major non videtur, nisi rupta cervice, extrahi posse, findendus est: cujus repertor Ammonius, ob id *Lithotomos* cognominatus est. Id hoc modo fit. Uncus injicitur calculo sic, ut facile eum concussum quoque teneat, ne is retro revolvatur: tum ferramentum adhibetur crassitudinis modicæ, primâ parte tenui, sed retusâ; quod admotum calculo ex alterâ parte ictum findit: magnâ curâ habitâ, ne aut ad ipsam vesicam ferramentum perveniat, aut calculi fractura ne quid incidat.

SECT. IX. Hæ verò curationes in feminis quoque similes sunt, de quibus parum; propriè tamen quædam dicenda sunt. Si quidem in his ubi parvulus calculus est, scalpellus supervacuus est, quia is urinam in cervicem compellitur, quæ & brevior quàm in maribus, & laxior est. Ergo & per se sæpe excidit, & si in primo urinæ itinere quod est angustius inhæret, eodem tamen unco sine ullâ noxâ educitur.

At in majoribus calculis necessaria eadem curatio est: sed virgini subjici in anum digiti tamquam masculo, mulieri per naturalia ejus debent. Tum virgini quidem, sub imâ sinisteriore orâ; mulieri verò inter urinæ iter & os pubis incidendum est sic, ut utroque loco plaga transversa sit: neque terreri convenit, si plus ex muliebri corpore sanguinis profluit.

SECT. X. Calculo evulso, si valens corpus est,

T iij

neque magnopere vexatum, sinere oportet sanguinem fluere, quo minor inflammatio oritur. Atque ingredi quoque eum paulum non alienum est, ut excidat, si quid intus concreti sanguinis mansit. Quod si per se non desinit, rursus, ne vis omnis intereat, supprimitur: idque protinus in imbecillioribus ab ipsa curatione faciendum est: si quidem ut distentione nervorum periclitatur aliquis, dum vesica ejus agitur, sic alter metus excipit, remotis medicaminibus, ne tantum sanguinis profluat, ut occidat. Quod ne incidat, desiderare is debet in acre acetum, cui aliquantum salis sit adjectum: sub quo & sanguis ferè conquiescit, & adstringitur vesica; ideòque minus inflammatur. Quod si parum proficit, agglutinanda cucurbitula est & inguinibus, & coxis, & super pubem.

Ubi jam satis vel evocatus est sanguis, vel prohibitus, resupinus collocandus est sic, ut caput humile sit, coxæ paulum excitentur: ac super vulnus imponendum est duplex aut triplex lintecolum, aceto madens. Deinde interpositis duabus horis, in solium is aquæ calidæ resupinus demittendus est sic, ut a genibus ad umbilicum in aqua teneatur, cætera vestimentis circumdata sint, manibus tantum modò pedibusque nudatis, ut & minus digeratur, & ibi diutius maneat. Ex quo sudor multus oriri solet, qui spongiâ subinde in faciem detergendus est, finisque ejus fomenti est, donec infirmando offendat. Tum multo is oleo perungendus, inducendusque hapsus lanæ mollis, tepido oleo repletus, qui pubem & coxas & in-

guina, & plagam ipsam contextam eodem ante se linteolo protegat; isque subinde oleo tepido maffaciendus est, ut neque frigus ad vesicam admittat, & nervos leniter molliat. Quidam cataplasmatif calefacientibus utuntur: ea plus ponderere nocent, quæ vesicam urgendo vulnus irritant, quàm calore proficiunt. Ergo ne vinculum quidem ullum necessarium est.

Proximo die, si spiritus difficiliùs redditur, si urina non excedit, si locus circa pubem maturè intumuit, scire licet in vesica sanguinem concretum remansisse: igitur demissis eodem modo digitif leniter pertractanda vesica est, & discutienda si qua coierunt: quo fit ut per vulnus postea procedant.

Non aliènum etiam est, oriculario clystère acèrum nitro mistum per plagam in vesicam compellere: nam sic quoque discutiuntur, si qua cruenta coierunt: eaque facere etiam primo die convenit; si timèmus, ne quid intus sit, maximèque ubi ambulando id elicere imbecillitas prohibuit. Cætera eadem faciènda sunt, ut demittatur in solium, ut eodem modo panniculus, eodem lana superinjiciatur.

Sed neque tam diu in aqua calidâ puer habendus quàm adolescens est, infirmus quàm valens; levi quàm graviore inflammatione affectus; is cujus corpus digeritur, quàm is cujus adstrictum est. Inter hæc verò si somnus est, & æqualis spiritus, & madens lingua, & sitis modica, & venter imus sidit, & mediocris est cum febre modicâ dolor, scire licet rectè procedere curationem.

Atque in his inflammatio ferè quinto vel septimo

die finitur : quâ levatâ , solum supervacuum est. Supîni tantum modò vulnus aquâ calidâ fovendum est , ut si quid urîna rodit , abluatur. Imponenda autem medicamenta sunt pus moventia , & si purgandum ulcus videbitur , melle illinendum : id , si rodet , rosâ temperabitur. Huic curationi aptissimum videtur *Enneapharmacum* emplastrum : nam & sevm habet ad pus movendum , & mel ad ulcus repurgandum : medullam etiam maximè que vitulinam , quæ ad id , ne fistula relinquatur , præcipuè proficit. Linamenta verò tum super ulcus non sunt necessaria ; ea super medicamentum ad id continentium , rectè imponuntur. At ubi ulcus purgatum est , puro linamento ad cicatricem perducendum est.

Quibus temporibus tamen , si felix curatio non fuit , varia circâ pericula oriuntur : quæ præagere protinus licet , si continua vigilia est , si spiritûs difficultas , si lingua arida est , si sitis vehementis , si venter imus tumet , si is aut nihil aut tardè respondet , si vulnus hiat , si transfluens urîna id non rodit , si similiter ante tertium diem quædam livida excidunt , si vehementes dolores sunt , si post diem quintum magnæ febres urgent , & fastidium cibi permanet , si cubare in ventrem jucundius est. Nihil tamen pejus est distentione nervorum , & ante nonum diem vomitu bilis. Sed quum inflammationis sit metus , succurri abstinentiâ , modicis & tempestivis cibis , inter hæc fomentis & quibus suprâ scripsimus , oportet.

SECT. XI. Proximus cancri metus est. Is his cognoscitur , si & per vulnus , & per ipsum colem

fluit sanies mali odoris, cumque eâ quâdam a concrêto sanguine non abhorrentia, tenuesque carunculæ lanulis similes: præter hæc si oræ vulneris aridæ sunt, si dolent inguina, si febris non deficit, eaque in noctem augêtur, si inordinatî horrores accedunt. Considerandum autem est, in quam partem cancer is tendat: si ad colem, indurescit is locus, & rubet, & tactu dolorem excitat, testiculique intumescunt: si in ipsam vesicam, ani dolor sequitur, coxæ durescunt, non facile crura extendi possunt. At si in alterutrum latus, oculis id expositum est, paresque utrimque easdemque notas, sed minores habet.

Primum autem ad rem pertinet, corpus rectè jacere, ut superior pars semper eadem sit in quam vitium fertur: ita si ad colem it, supînus is collocari debet; si ad vesicam, in ventrem; si in latus, in id quod integrius est. Deinde ubi ventum fuerit ad curationem, homo in aquam demittetur, in qua marrubium decoctum sit, aut cupressus aut myrtus, idemque humor clystère intus adigêtur: tum superponetur lenticula cum malicorio mista; quæ utraque ex vino decocta sint: vel rubus aut oleæ folia, eodem modo decocta, aliave medicamenta quæ ad cohibendos purgandosque cancos proposuimus: ex quibus, si qua erunt arida, per scriptorium calamum inspirabuntur.

Ubi stare cœperit cancer, mulso vulnus eluetur, vitabiturque eo tempore ceratum quod ad recipiendum id malum corpus emollit: potiùs plumbum elôtum cum vino inungetur, superque

idem linteolo illitum imponetur; sub quibus perveniri ad sanitatem potest; cum eo tamen ut non ignoremus, orto cancro, sæpe affici stomachum, cui cum vesicâ quoddam consortium est, exque eo fieri, ut neque retineatur cibus, neque si quis retentus est, concoquatur, neque corpus alatur: ideoque ne vulnus quidem aut purgari aut alii possit; quæ necessariò mortem maturant.

Sed ut his succurri nullo modo potest, sic a primo tamen die tenenda ratio curationis est: in qua quædam observatio ad cibum quoque portionemque pertinens necessaria est. Nam cibus inter principia non nisi humidus dari debet, ubi ulcus purgatum est: ex mediâ materiâ olera & salsamenta semper alièna sunt. Potione opus est modicâ: nam si parum bibitur, accenditur vulnus, & vigilia urget, & vis corporis minuitur: si plus æquo assumitur, subinde vesicâ implètur, eoque irritatur. Non nisi aquam autem bibendam esse manifestius est, quàm ut subinde dicendum sit.

Solet verò sub ejus modi victu evenire, ut alvus non reddatur. Hæc aquâ ducenda est in qua vel fenum græcum vel malva decocta sit. Idem humor rosâ mistus in ipsum vulnus oriculario clystère agendus est; ubi id rodit urîna, neque purgari patitur. Ferè primò per vulnus exit hæc, deinde eo sanescente dividitur, & pars per colem descendere incipit, donec ex toto plaga claudatur; quod interdum tertio mense, interdum non ante sextum, non numquam exacto quoque anno fit.

Neque desperari debet solida glutinatio vulneris, nisi ubi aut vehementer rupta cervix est, aut

ex cancro multæ magnæque carunculæ , simulque nervosa aliqua exciderunt. Sed ut vel nulla ibi fistula , vel exigua admodum relinquatur , summâ curâ providendum est. Ergo quum jam ad cicatricem vulnus tendit , extentis jacere feminibus & cruribus oportet , nisi tamen molles arenosive calculi fuerunt : sub his enim tardiùs vesica purgatur : ideòque diutius plagam patere necessarium est ; & tum demum , ubi jam nihil tale extrâ fertur , ad cicatricem perducì.

Quòd si ante quàm vesica purgata est , oræ se glutinarunt , dolorque & inflammatio redierunt , vulnus digitis vel averso scalpello diducendum est , ut torquentibus exitus detur ; hisque effusis , quum diutius pura urina descendit , tum demum quæ cicatricem inducant , imponenda sunt ; extendendique , ut suprâ docui , pedes quàm maximè juncti.

Quòd si fistulæ metus ex his causis quas proposui , subesse videbitur , quo faciliùs claudatur ea , vel certè coangustetur , in anum quoque danda plumbea fistula est ; extentisque cruribus , femina raliq̃ue inter se deliganda sunt , donec qualis sutura est , cicatrix sit.

SECT. XII. Et hoc quidem commune esse maribus & feminis potest : propriè verò quædam ad feminas pertinent , ut in primis quòd earum naturalia non numquam , inter se glutinatis oris , concubitum non admittunt. Idque interdum evenit protinus in utero matris , interdum exulceratione in his partibus factâ , & per malam curationem his oris sanescendo junctis. Si ex utero est , mem-

brana ori vulvæ opposita est ; si ex ulcere , caro id replevit.

Oportet autem membranam duabus lineis inter se transversis incidere ad similitudinem literæ X , magnâ curâ habitâ , ne urînâ iter violetur : deinde undique eam membranam excidere . At si caro increvit , necessarium est rectâ lineâ patefacere . Tum ab orâ vel volsellâ vel hamo apprehensam , tamquam habenulam excidere ; & intus implicatum in longitudinem linamentum (λημίσσιον Græci vocant) in acêto tinctum demittere , suprâque succidam lanam acêto madentem deligare : tertio die solvere ulcus , & sicut alia ulcera cûrare ; cumque jam ad sanitatem tender , plumbeam fistulam medicamento cicatricem inducente illinere , eamque intus dare ; suprâque idem medicamentum injicere , donec ad cicatricem plaga perveniat .

SECT. XIII. Ubi concêpit autem aliqua , si jam propè maturus partus intus emortuus est , neque excidere per se potest , adhibenda curatio est quæ numerari inter difficillimas potest : nam & summam prudentiam moderationemque desiderat , & maximum periculum affert . Sed vulvæ natura mirabilis , quum in multis aliis , tum in hac re quoque facîle cognoscitur .

Oportet autem ante omnia resupinam mulierem transverso lecto sic collocare , ut feminibus ejus ipsius ilia comprimantur : quo fit ut & imus venter in conspectu medici sit , & infans ad os vulvæ compellatur ; quæ vulva , emortuo partu , id comprimit , ex intervallo verò paullum dehiscit . Hac occasione usus medicus , unctæ manûs indicem

digitum primum debet inserere, atque ibi continere donec iterum id aperiatur, rursusque alterum digitum demittere debet, & per easdem occasiones alios, donec tota esse intus manus possit. Ad cuius rei facilitatem multum confert & magnitudo vulvæ, & vis nervorum ejus, & corporis totius habitus, & mentis etiam robor, quum præsertim intus non numquam etiam duæ manus dari debeant.

Pertinet etiam ad rem quàm calidissimum esse intum ventrem & extrema corporis, nequedum inflammationem cœpisse, sed recenti re protinus adhiberi medicinam. Nam si corpus jam intumuit, neque demitti manus, neque educi infans nisi ægerrimè potest; sequiturque sæpe cum vomitu & cum tremore mortifera nervorum distentio.

Verùm intus emortuo corpori manus injecta, protinus habitum ejus sentit. Nam aut in caput aut in pedes conversum est, aut in transversum jacet; ferè tamen sic ut vel manus ejus vel pes in propinquo sit.

Medici verò propositum est, ut infantem manu dirigat, vel in caput vel etiam in pedes, si fortè aliter compositus est: ac si nihil aliud est, manus vel pes apprehensus, corpus rectius reddit; nam manus in caput, pes in pedes eum convertet. Tum si caput proximum est, demitti debet uncus undique lavis, acuminis brevis, qui vel oculo vel auri, vel ori, interdum etiam frontì rectè injicitur, deinde attractus infantem educit. Neque tamen quolibet is tempore extrahi debet: nam si compresso vulvæ ore id tentatum est, non emit-

tente eo , infans abrumpitur , & unci acumen in ipsum os vulvæ delabitur , sequiturque nervorum distentio , & ingens periculum mortis. Igitur compressâ vulvâ , conquiescere ; hiantem , leniter trahere oportet , & per has occasiones paullatim eum educere. Trahere autem dextra manus unicum , sinistra intus posita infantem ipsum , simulque dirigere eum debet.

Solet etiam evenire , ut is infans humore distendatur , exque eo profluat fœdi odoris sanies. Quod si tale est , indice digito corpus illud forandum est , ut effuso humore extenuetur : tum id leniter per ipsas manus recipiendum est ; nam unicus injectus hebeti corpusculo facillè elabitur : in quo quid periculi sit , suprâ positum.

Sed in pedes quoque conversus infans non difficulter extrahitur , quibus apprehensus , per ipsas manus commodè educitur.

Si verò transversus est , neque dirigi potuit ; unicus alæ injiciendus paullatimque attrahendus est : sub quo ferè cervix replicatur , retróque caput ac reliquum corpus spectat. Remedio est cervix præcisâ , ut separatim utraque pars auferatur. Id unco fit , qui priori similis in interiore tantum parte per totam aciem exacuitur. Tum id agendum est , ut antè caput , deinde reliqua pars auferatur ; quia ferè majore parte extractâ , caput in vacuum vulvam prolabitur , extrahique sine summo periculo non potest.

Si tamen id incidit , super ventrem mulieris duplici panniculo injecto , valens homo non impeditus a sinistro latere ejus debet assistere , & super

imum ventrem ejus duas manus imponere, alterâque alteram premere; quo fit ut illud caput ad os vulvæ compellatur: idque eâdem ratione quæ suprâ posita est, unco extrahitur.

At si pes alter juxtâ repertus est, alter retrò cum corpore est, quidquid protractum est, paulatim abscidendum est: & si clunes os vulvæ urgêre cœperunt, iterum retrò repellendæ sunt, conquisitusque pes ejus adducendus: aliæque etiamnum difficultates faciunt, ut qui solidus non exit, concisus eximi debeat.

Quoties autem infans protractus est, tradendus ministro est, ut is eum supinis manibus sustineat, medicus deinde sinistrâ manu leniter trahere umbilicum debet ita ne abrumpat, dextrâque eum sequi usque ad eas quas *secundas* vocant (quod velamentum infantis intus fuit); hisque ultimis apprehensis, venulas membranulasque omnes eâdem ratione manu diducere a vulva, totumque illud extrahere, & si quid intus præterea concreti sanguinis remanet.

Tum compressis in unum feminibus, illa in conclavi collocanda est modicum calorem sine ullo perflatu habente. Super imum ventrem ejus imponenda lana succida in aceto & rosa tincta. Reliqua curatio talis esse debet, qualis in inflammationibus, & in his vulneribus quæ in nervosis locis sunt, adhibetur.

SECT. XIV. Anî quoque vitia, ubi medicamentis non vincuntur, manûs auxilium desiderant. Ergo, si qua scissa in eo vetustate induruerunt, jamque callum habent, commodissimum est ducere alyum,

tum spongiam calidam admovère, ut relaxentur illa, & foras prodeant. Ubi in conspectu sunt, scalpello singula excidere, & ulcera renovare; deinde imponere linamentum molle, & supra linteolum illitum melle, locumque eum molli lanâ implère, & ita vincire altero die deincepsque cæteris; lenibus medicamentis uti, quæ ad recentia eadem vitia necessaria esse aliàs proposui; & utique per primos dies sorbitionibus eum sustinere, paulatim deinde cibus adjicere aliquid, generis tamen ejus quod eodem loco præceptum est.

Si quando autem ex inflammatione pus in his oritur; ubi primùm id apparuit, incidendum est, ne anus ipse suppûret. Neque tamen antè prope-
randum est: nam si crudum incîsum est, inflammationi multum accedit, & puris aliquanto amplius concitatur.

His quoque vulneribus, lenibus cibus iisdemque medicamentis opus est.

At tubercula quæ *condylomata* appellantur, ubi induruerunt, hac ratione curantur. Alvus ante omnia ducitur; tum volsellâ tuberculum apprehensum juxtâ radices exciditur. Quod ubi factum est, eadem sequuntur quæ suprâ post curationem adhibenda esse proposui: tantùm modò si quid increscit, squamâ æris coërcendum est.

Ora etiam venarum fundentia sanguinem sic tolluntur. Ubi sanguini qui effluit, sanies adjicitur, alvus acrioribus ducitur, quo magis ora promoveantur; eoque fit ut omnia venarum quasi capitula conspicua sint. Tum si capitulum exiguum

est, basimque tenuem habet, adstringendum lino paullum suprâ est quàm ubi cum ano committitur. Imponenda spongia ex aquâ calidâ est, donec id liveat: deinde aut ungue, aut scalpello supra nodum id exulcerandum est. Quod nisi factum est, magni dolores subsequuntur, interdum etiam urinæ difficultas. Si id majus est & basis latior, hamulo uno aut altero excipiendum est, paullumque suprâ basim incidendum, neque relinquendum quidquam ex eo capitulo, neque quidquam ex ano demendum est. Quod consequitur is, qui neque nimium, neque parum hamos ducit.

Quâ incisum est, acus debet immitti, infraque eam lino id capitulum alligari. Si duo triave sunt, inum quodque primùm curandum est; si plura, non omnia simul, ne tempore eodem undique teneræ cicatrices sint. Si sanguis profluit, excipiendus est spongiâ, deinde linamentum imponendum, ungenta femina & inguina & quidquid juxtâ ulceris est; ceratumque superdandum est, & farinâ hordeaceâ calidâ implendus locus est; & sic deligandus est. Postero die is desidère in aquâ calidâ debet, eodemque cataplasmate fovèri. Ac bis die, & ante curationem, & post eam, coxendices ac femina liquido cerato perungenda sunt, tepidoque is loco continendus. Interpositis quinque aut sex diebus, oriculario specillo linamenta educenda.

Si capitula simul non exciderunt, digito promovenda: tum lenibus medicamentis, iisdemque quæ alibi posui, ulcera ad sanitatem perducenda. Fini'to vitio, quemadmodum agendum esset, jam aliàs superiùs exposui.

CAPUT QUARTUM.

SECT. I. Ab his ad crura proximus transitus est, in quibus orti varices non difficili ratione tolluntur. Huc autem & earum venularum quæ in capite nocent, & eorum varicum qui in ventre sunt, curationem distuli, quoniam ubique eadem est.

Igitur vena omnis quæ noxia est, aut adusta tabescit, aut manu exciditur. Si recta est, si, quamvis transversa, tamen simplex, si modica est, melius aduritur. Si curva est, & velut in orbem quosdam implicatur, pluresque inter se involvuntur, utilius eximere est.

Adurendi ratio hæc est. Cutis superinciditur: tum patefacta vena tenui & retuso ferramento candente modicè premitur; vitaturque, ne plagæ ipsius oræ adurantur, quas reducere hamulis facile est. Id interpositis ferè quaternis digitis per totum varicem fit; & tum superimponitur medicamentum quo adusta sanantur.

At exciditur hoc modo. Cute eadem ratione super venam incisâ, hamulo oræ excipiuntur, scalpelloque undique a corpore vena diducitur; caveturque, ne inter hæc ipsa lædatur; eique retusus hamulus subjicitur; interpositoque eodem ferè spatio quod suprâ positum est, in eadem venâ idem fit; quæ quò tendat, facilè hamulo priore extento cognoscitur.

Ubi jam idem, quacumque varices sunt, factum est, uno loco adducta per hamulum vena præciditur: deinde quâ proximus hamus est, attrahitur

& evellitur; ibique rursus absciditur. Ac sic undique varicibus crure liberato, tum plagarum ora committuntur, & super emplastrum glutinans injicitur.

SECT. II. At si digiti vel in utero protinus, vel propter communem exulcerationem postea cohæserunt, scalpello diducuntur, dein separatim uterque non pingui emplastro circumdatur; atque ita per se uterque sanescit.

Si verò fuit ulcus in digito, posteaque malè inducta cicatrix curvum eum reddidit, primùm malagma tentandum est: dein, si id nihil prodest (quod & in veteri cicatrice & ubi nervi læsi sunt, evenire consuevit) vidère oportet, nervine id vitium an cutis sit. Si nervi est, attingi non debet; neque enim sanabile est: si cutis, tota cicatrix excidenda est, quæ ferè callosa efficitur, ut extendi digitum non patiat: tum rectus sic ad novam cicatricem perducendus est.

SECT. III. Gangrænam inter ungues alasque aut inguina nasci, & si quando medicamenta vincuntur, membrum præcidi oportere, alio loco mihi dictum est. Sed id quoque cum periculo summo fit: nam sæpe in ipso opere, vel profusione sanguinis, vel animæ defectione moriuntur. Verùm hîc quoque nihil interest, an satis tutum præsidium sit, quod unicum est.

Igitur inter sanam vitiatamque partem incidenda scalpello caro usque ad os sic est, ut neque contra ipsum articulum id fiat: & potius ex sanâ parte aliquid excidatur, quàm ex ægrâ relinquatur. Ubi ad os ventum est, reducenda ab eo sana caro, &

circa os subsecanda est, ut eâ quoque parte aliquîd
offis nudetur: dein id serrulâ præcidendum est,
quàm proximè sanæ carni etiam inhærenti: ac tum
frons offis quam serrulâ exasperavit, lævanda est,
supràque inducenda cutis, quæ sub ejus modi cu-
ratione laxa esse debet, ut quàm maximè un-
dique os contegat. Quà cutis induc'ta non fuerit,
id linamentis erit contegendum, & super id spon-
gia ex acêto deliganda. Cætera postea sic facienda,
ut in vulneribus in quibus pus movèri non debet,
præceptum est.

